

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
VALSTSTIESĪBU ZINĀTŅU KATEDRA

**PAGaidu tiesas aizsardzības līdzekļi
administratīvajā procesā**

MAĢISTRA DARBS

Autore: **Ginta Valtere**

Studenta apliecības Nr.: gv08009

Darba vadītājs: Mag.iur. Māris Ruķers

Rīga 2013

ANOTĀCIJA

Maģistra darbā „Pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļi administratīvajā procesā” autore pēta, kā iespējams efektīvizēt pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu piemērošanu. Darbā secināts, ka lietās, kurās iestāde atteikusies izsniegt personai tās lūgto informāciju, pamatotāk vispirms vērtēt subjektīvo kritēriju, kā arī tas, ka tiesnesim nav pamata atteikties izskatīt lūgumu par morālā vai personiskā kaitējuma vai mantisko zaudējumu atlīdzinājuma piemērošanu pagaidu aizsardzības kārtībā, vienlaikus atzīstot, ka atsevišķās situācijās šāda lūguma apmierināšana ir praktiski neiespējama.

Autore sniedz vairākus ieteikumus pagaidu tiesas aizsardzības administratīvajā procesā tiesiskā regulējuma uzlabošanai.

Maģistra darbs sastāv no ievada 3 nodaļām un 12 apakšnodaļām, kopsavilkuma, anotācijām un izmantotās literatūras un juridisko aktu saraksta.

Atslēgas vārdi: pagaidu noregulējums, *suspensive effect*, būvatļauja, subjektīvais kritērijs, zaudējumu atlīdzināšana

ANNOTATION

The author of this paper „Provisional judicial remedies in the administrative process” researches how to improve applying of the provisional injunctions. The author analyzes, how to adjudicate submission about provisional injunction in the matters where public institution refuses to give information. The author looks at many important points in understanding the nature of provisional remedies – is it possible to receive compensation and concludes that it is possible to receive compensation about pecuniary damages.

The author concludes that it would be necessary to make some changes within the normative regulations.

This paper consists of an introduction, three chapters, twelve subchapters, summary, annotation and an index of referenced literature.

Key words: interim relief, suspensive effect, building permit, subjective criteria, pecuniary damage

Saturs

Ievads.....	5
1.Pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu administratīvajā procesā tiesiskais regulējums Administratīvā procesa likumā.....	8
1.1.Pagaidu tiesas aizsardzības tiesiskā regulējuma Administratīvā procesa likumā attīstība.....	8
1.2.Pagaidu tiesas aizsardzības institūts ārvalstīs.....	12
1.3.Pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu nošķiršana, tās praktiska nozīme.....	15
1.4. Pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu piemērošanas robežas, kļūdaina pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļa piemērošanas sekas.....	19
1.5. Pieteicēja lūgums kā priekšnoteikums pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu piemērošanai.....	23
2. Administratīvā akta apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas ietekme uz administratīvā akta darbību un ar to saistītā problemātika	26
2.1. Administratīvā akta apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas ietekme uz administratīvā akta darbību Latvijā	26
2.2. Administratīvā akta apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas ietekme uz administratīvā akta darbību ārvalstīs	28
2.3. Atsevišķu administratīvo aktu pārsūdzēšanas ietekmes uz tā darbību izvērtējums, iespējamie grozījumi	30
2.3.1. Būvatļauja	30
2.3.2. Ministru kabineta 1997.gada 1.aprīļa noteikumu Nr.112 „Vispārīgie būvnoteikumi” 62.punkta kārtībā pieņemts lēmums.....	35
3. Netipiski pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu piemērošanas gadījumi	38
3.1.Gadījumi, kad pārsūdzēts izpildīts administratīvais akts vai administratīvais akts, kuru uzsākts pildīt.....	38
3.2. Pagaidu tiesas aizsardzība, pārsūdzot administratīvo aktu ar ietvertu priekšnoteikumu vai uzdevumu	41
3.3. Pagaidu neregulējums – morālā vai personiskā kaitējuma vai mantisko zaudējumu atlīdzinājums	43
3.4.Faktiskās rīcības darbības atjaunošana un apturēšana	50
Kopsavilkums.....	54
Izmantotās literatūras un juridisko aktu saraksts.....	57

Ievads

Administratīvie akti ir svarīgs līdzeklis administratīvās varas mērķu sasniegšanai un funkciju izpildei¹, to nepamatota izdošana vai neizdošana var būtiski aizskart ikvienas personas tiesības un tiesiskās intereses. Efektīvs administratīvais process ir galvenais cilvēktiesību garants valstī – tas ir mehānisms, no kura sekmīgas darbības ir atkarīgs valsts demokrātijas un tiesiskuma patiesais līmenis.

No administratīvā procesa pamatmērķiem izriet, ka administratīvā procesa tiesā jēga un būtība ir cieši saistīta ar ātru un efektīvu lietu izskatīšanu. Kopš administratīvais process prasa ievērojamu laiku un tiesvedība iet caur divām vai pat trijām instancēm, vienīgi ar pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu palīdzību steidzamos gadījumos var tikt ievērota juridiskās aizsardzības efektivitāte². Kā atzīts tiesību doktrīnā, pagaidu aizsardzības līdzekļu tiesā mērķis ir efektīva personas tiesību un tiesisko interešu aizsardzības nodrošināšanai līdz lietas izskatīšanai pēc būtības, pakļaujot efektīvai tiesas kontrolei iestādes rīcības tiesiskuma izvērtēšanu. Arī no Latvijas Republikas Satversmes 92.pantā noteiktā, ka ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā, izriet, ka tiesas aizsardzībai ir jābūt iespējami efektīvai. Tiesas aizsardzības efektivitāte ir atkarīga cita starpā arī no pagaidu aizsardzības līdzekļu piemērošanas efektivitātes³.

Administratīvā procesa likums paredz trīs pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļus: administratīvā akta un faktiskās rīcības darbības apturēšanu un atjaunošanu, pagaidu noregulējumu un tiesas sprieduma nekavējošu izpildi⁴. Autores ieskatā, pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu efektīvas piemērošanas meklējumi joprojām ir aktuāli, ņemot vērā pietiekoši lielo šādu lūgumu iesniegšanas skaitu. Šajā darbā apskatīti problēmjautājumi, kas saistīti ar administratīvā akta un faktiskās rīcības darbības apturēšanas un atjaunošanas, kā arī pagaidu noregulējuma institūtiem kā, autoresprāt, nozīmīgākajiem pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļiem.

Tiesu praksē, izskatot personu lūgumus par pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu piemērošanu, izkristalizējušies vairāki principi un pamatnostādnes attiecīgā lūguma izvērtēšanai. Tomēr, lai panāktu to, ka pagaidu aizsardzības līdzekļi ir efektīvs tiesiskais

---

¹ Бахрах Д.Н. *Административное право*. - Москва, [Издательство](#) БЕК 1997, 157.cmp.

² Siedentopf H., Hauschild C., Sommermann K.P. *Implementation of administrative law and judicial control by administrative courts*. Forschungsinstitut für öffentliche Verwaltung bei den Deutschen Hochschule für Verwaltungswissenschaften speyer – 1998, p.67

³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 26.jūnija lēmums lietā Nr. SKA-455

⁴ Pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu piemērošana administratīvajā procesā tiesā. Tiesu prakses vispārīnājums – Rīga, 2008 Pieejams: [http://www.at.gov.lv/files/docs/summaries/2006/Faktiska_riciba_visparinajums%20\(3\).doc](http://www.at.gov.lv/files/docs/summaries/2006/Faktiska_riciba_visparinajums%20(3).doc) (aplūkots 2013.gada 22.martā)

intruments, vienlaikus pēc iespējas atvieglojot lēmuma par pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļa piemērošanu pieņemšanu, atsevišķās lietu kategorijās nepieciešams grozīt pastāvošo *kārtību*. Maģistra darbā „*Pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļi administratīvajā procesā*” autore analizē praktisko pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu nošķiršanas nozīmīgumu un apskata, kā pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļa piemērošanu ietekmē apstākļi, ka tā rezultātā personai piešķirtais labums nav atgūstams arī situācijās, ja tas piešķirts nepamatoti. Tāpat maģistra darbā sniegti ieteikumi izņēmumu no administratīvā akta darbības apturēšanās ar pieteikuma iesniegšanu tiesā nostiprināšanai normatīvajos aktos un analizēti netipiski pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu piemērošanas gadījumi. Analizējot dažādus pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu aspektus, tiek sasniegts darba mērķis – tiek noskaidrots, kā atšķiras pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļa piemērošanas lūguma izvērtējums, ņemot vērā dažādas faktiskās situācijas, un konstatēts, kā diferencēt un efektīvizēt lūgumu par pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu piemērošanu izskatīšanu dažādās administratīvo lietu kategorijās.

Kā viens no uzdevumiem, lai sasniegtu darba mērķi, bija izpētīt, kā būtu izskatāms pagaidu tiesas aizsardzības lūgums lietās, kurās iestāde atteikusies izsniegt personai tās lūgto informāciju, un situācijās, kad tiesā pārsūdzēts izpildīts administratīvais akts vai lūgts morālā vai personiskā kaitējuma vai mantisko zaudējumu atlīdzinājums. Tāpat autore darbā analizē nepieciešamību noteikt atsevišķu administratīvo aktu darbības *turpināšanos* arī situācijās, kad tas tiek pārsūdzēts, tādējādi izņemot jautājumu par attiecīgā administratīvā akta darbības atjaunošanu izlemšanu no tiesas kompetences.

Autore darbā sniedz ieteikumus normatīvā regulējuma uzlabošanai, kā arī pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu efektīvākai piemērošanai.

Maģistra darbs sastāv no 3 nodaļām. Pirmajā nodaļā autore sniedz ieskatu pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu administratīvajā procesā tiesiskajā regulējumā, akcentējot, piemēram, pieteicēja lūguma nozīmīgumu pagaidu aizsardzības līdzekļa piemērošanai, praktisko pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu nošķiršanas nozīmīgumu, kā arī aplūkojot citus aspektus. Otrajā nodaļā tiek aplūkota administratīvā akta apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas ietekme uz administratīvā akta darbību un ar to saistītā problemātika, analizējot, tai skaitā, nepieciešamību noteikt, ka būvatļaujas darbība, to pārsūdzot, netiek apturēta. Trešajā nodaļā autore analizē netipiskus pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu piemērošanas gadījumus, piemēram, iespējamību saņemt atlīdzinājumu *pagaidu tiesas aizsardzības kārtībā*.

Maģistra darbs izstrādāts, pielietojot vēsturisko, sistēmisko, salīdzinošo un analītisko metodes. Darbā sniegts ieskats pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu institūta vēsturiskajā attīstībā. Sistēmiskā metode lietota, analizējot tiesību normu, kas vispārīgi regulē pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļus, savstarpējo sakarību ar citām tiesību normām. Salīdzinošā

metode darbā izmantota, atsevišķos jautājumos apskatot dažādu valstu tiesiskos regulējumus un sniedzot to analīzi. Analītiskā metode izmantota, pētot tiesu nolēmumus, normatīvos aktus, kā arī citus tiesību avotus. Analīze ir autores darba rezultātā veikto secinājumu un priekšlikumu pamatā.

Izstrādājot maģistra darbu, izmantotas 11 grāmatas, 9 raksti žurnālos „Jurista Vārds”, „Likums un Tiesības” un 11 normatīvie akti, 47 tiesu spriedumi (tai skaitā 25 Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedumi, 10 Administratīvo apgabaltiesu spriedumi un 10 Administratīvo rajona tiesu spriedumi), kā arī 11 juridiskās prakses materiāli. Nozīmīgāko informāciju autore guvusi, iepazīstoties ar Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedumos minētajām atziņām.

1. PAGaidu TIESAS AIZSARDZĪBAS LĪDZEKĻU ADMINISTRATĪVAJĀ PROCESĀ TIESISKAIS REGULĒJUMS ADMINISTRATĪVĀ PROCESA LIKUMĀ

1.1. Pagaidu tiesas aizsardzības tiesiskā regulējuma Administratīvā procesa likumā attīstība

Pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļi⁵ administratīvajā procesā regulēti Administratīvā procesa likuma 185.pantā, 185.¹ pantā, kā arī 195.-202.pantos.

Administratīvā akta darbības apturēšanas institūts ietverts jau sākotnējā Administratīva procesa likuma redakcijā, kas bija spēkā no 2004.gada 1.februāra līdz 2006.gada 30.novembrim. Administratīvā procesa likuma 185.pants tā pamatredakcijā noteica, ka pieteikuma iesniegšana tiesā par administratīvā akta atcelšanu, atzīšanu par spēku zaudējušu vai spēkā neesošu aptur administratīvā akta darbību no pieteikuma iesniegšanas dienas un Administratīvā procesa likuma 185.panta otrajā daļā bija noteikti četri izņēmumi no vispārējās kārtības. Esot spēkā iepriekš minētajai Administratīva procesa likuma redakcijai, tiesai pieteicēja lūgums par administratīvā akta darbības apturēšanu bija jāizskata septiņu dienu laikā.

2006.gada 1.decembrī stājoties spēkā likumam „Grozījumi Administratīvā procesa likumā”, tika veikti būtiski grozījumi arī attiecībā uz administratīvā akta darbības apturēšanas institūtu. Pirmkārt, Administratīvā procesa likuma 185.pants pēc iepriekš minēto grozījumu stāšanās spēkā regulēja arī administratīvā akta vai faktiskās rīcības darbības atjaunošanu, tas ir, tika noteiktas administratīva akta adresāta tiesības lūgt administratīva akta darbības atjaunošanu, ja tā tika apturēta, citai personai iesniedzot pieteikumu tiesā. Tāpat likumdevējs papildināja gadījumu, kuros administratīvā akta darbība, iesniedzot pieteikumu tiesā, netiek apturēta, un pagarināja lūguma par administratīvā akta vai faktiskās rīcības darbības apturēšanu un atjaunošanu izskatīšanas termiņu, tai paredzot 10 dienas. Turklāt Administratīvā procesa likums tika papildināts ar 185.¹pantu, kurā regulēta kārtība, kādā izlemjams lūgums par administratīvā akta vai faktiskās rīcības darbības apturēšanu vai atjaunošanu.

Arī 2008.gada 18.decembra likums „Grozījumi Administratīvā procesa likumā” skāra administratīva akta un faktiskās rīcības darbības apturēšanas un atjaunošanas institūtu.

---

⁵ Šeit un turpmāk – administratīvā akta vai faktiskās rīcības darbības apturēšana, atjaunošana un pagaidu neregulējums

Likumdevējs Administratīva procesa likuma 185.panta ceturtajā daļā ietvēra vēl trīs punktus, kuros ietverti gadījumi, uz kuriem neattiecas Administratīva procesa likuma 185.panta pirmā daļa. Tāpat tika precizētas tiesu praksē identificētās neprecizitātes saistībā ar pagaidu aizsardzības instrumentu izmantošanu, kā būtisku jaunu paredzot iespēju tiesai, lemjot par administratīvā akta darbības apturēšanu vai atjaunošanu, lemt par nepieciešamajiem pasākumiem jau uzsāktās izpildes radīto seku novēršanai (lai gan Administratīvā apgabaltiesa arī līdz grozījumu pieņemšanai bija saskatījusi iespēju piemērot administratīvā akta izpildes seku novēršanu arī pagaidu tiesas aizsardzības ietvaros⁶) un, ņemot vērā Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta atziņu, ka „visu pagaidu aizsardzības pamatinstrumentu piemērošanas pamatkritēriji ir vieni un tie paši – proti, pirmšķietamais prettiesiskums un personai iespējami nodarītais būtiskais kaitējums vai zaudējumi”⁷ norāde uz attiecīgajiem kritērijiem tika ietverta arī Administratīvā procesa likuma 185.¹pantā, kas regulē administratīvā akta darbības apturēšanas vai atjaunošanas lūguma izskatīšanu⁸. Turklāt stājoties spēkā iepriekš minētajiem grozījumiem, tika noteikts, kā tiesai rīkoties gadījumā, ja tā saņēmusi administratīvā akta darbības apturēšanas lūgumu, kaut arī attiecīgā akta darbība jau ir apturēta uz likuma pamata – proti, tiesai nemaz nav nepieciešams lemt par darbības apturēšanu, jo tā jau ir apturēta.

Pašreiz aktuālā Administratīva procesa likuma redakcija ir spēkā no 2013.gada 1.janvāra. Arī 2012.gada 1.novembra likumā „Grozījumi Administratīvā procesa likumā” skarti ar administratīvā akta un faktiskās rīcības darbības apturēšanu vai atjaunošanu saistīti jautājumi. Būtiski, ka pēc šo grozījumu spēkā stāšanās saskaņā ar Administratīva procesa likuma 124.panta piekto daļu par lūgumu par pagaidu aizsardzību (185. un 195.pants) maksā valsts nodevu 10 latu apmērā. Pašreizējā redakcijā Administratīvā procesa likums pieļauj arī lūguma par administratīvā akta darbības vai faktiskās rīcības darbības apturēšanu vai atjaunošanu atstāšanu bez virzības, kas nebija paredzēta pirms attiecīgo grozījumu spēkā stāšanās. Tāpat pašreiz Administratīvā procesa likums paredz, kā tiesai rīkoties, ja tā, izskatot lūgumu par administratīvā akta darbības apturēšanu, konstatē, ka tā darbība apturēta uz likuma pamata.

Arī otrs pagaidu aizsardzības līdzeklis – pagaidu noregulējums – Administratīvā procesa likumā ietverts jau kopš tā pieņemšanas brīža, Administratīvā procesa likuma

---

⁶ Administratīvās apgabaltiesas 2007.gada 7.maija lēmums lietā Nr.AA43-2032-07/4 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 18.maija lēmums SKA-388-07 Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/department3/2007/> (aplūkots 2013.gada 23.martā)

⁸ 2008.gada 18.decembra likuma „Grozījumi Administratīvā procesa likumā” anotācija. Pieejama: <http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/9B651997E261A3D7C22574DA00457AEE?OpenDocument> (aplūkota 2013.gada 23.martā)

195.panta pirmajā daļā nosakot, ka, ja ir pamats uzskatīt, ka tiesas sprieduma izpilde lietā varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama, tiesa pēc pieteicēja motivēta pieteikuma var pieņemt lēmumu par pagaidu noregulējumu.

Pēc 2006.gada 26.oktobra likuma „Grozījumi Administratīvā procesa likumā” spēkā stāšanās iepriekš minētais Administratīvā procesa likuma pants tika papildināts, nosakot, ka tiesa var pieņemt lēmumu par pagaidu noregulējumu, ja konstatējams, ka pārsūdzētais administratīvais akts ir pirmšķietami (*prima facie*) prettiesisks (vēlāk tiesu praksē šī prasība dēvēta par objektīvo kritēriju⁹). Tāpat būtiski, ka pēc iepriekš minēto grozījumu stāšanās spēkā Administratīvā procesa likuma 195.pants tika papildināts ar otro daļu, kurā noteiktas administratīvā akta adresāta tiesības iesniegt pieteikumu par pagaidu noregulējumu, ja viņš nav pieteicējs.

Ar 2008.gada 18.decembra likumu „Grozījumi Administratīvā procesa likumā” attiecībā uz pagaidu noregulējumu tika izdarīti redakcionāla rakstura grozījumi, kā arī iekļauts jauns pagaidu aizsardzības līdzeklis.

Kopš 2013.gada 1.janvāra par lūgumu par pagaidu aizsardzību, tai skaitā, par pagaidu noregulējuma piemērošanu, jāmaksā valsts nodeva un šo lūgumu, tāpat kā lūgumu par administratīvā akta darbības apturēšanu vai atjaunošanu, var atstāt bez virzības.

Grozījumu izdarīšana Administratīvā procesa likuma pantos, kas regulē pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļus, liecina par šī institūta nozīmīgumu praksē. Izskatot pagaidu aizsardzības lūgumus, tiesās tiek konstatētas tiesiskā regulējuma nepilnības, kuras likumdevējs, pieņemot likuma grozījumus, cenšas labot. Piemēram, gramatiski iztulkojot sākotnējo Administratīvā procesa likuma 185.panta redakciju, būvatļaujas adresātam, ja kāda persona bija pārsūdzējusi tam izsniegto būvatļauju un viņš uzskatīja, ka pieteikums ir nepamatots, nebija tiesisku instrumentu, kā rīkoties, lai izvairītos no zaudējumiem, ko rada ilgstoša tiesvedība, jo likums piešķir tiesības lūgt pagaidu aizsardzību tikai pieteicējam¹⁰. Likumdevējs, konstatējot tiesiskā regulējuma nepilnības, to laboja. Tāpat pirms 2013.gada 1.janvārī spēkā stājās pēdējie Administratīvā procesa likuma grozījumi, lūguma par administratīvā akta darbības apturēšanu izskatīšanai likumā bija noteikts termiņš – ne vēlāk kā viens mēnesis no lūguma saņemšanas dienas. Gadījumos, ja attiecīgais lūgums tika izteikts pieteikumā un pieteikums tika atstāts bez virzības, šo termiņu nebija iespējams ievērot. Tādējādi pēdējie Administratīvā procesa likuma grozījumi, paredzot, ka termiņš tiek skaitīts no lietas ierosināšanas dienas, un tikai gadījumos, ja lieta ir ierosināta, — no lūguma saņemšanas dienas, sakārto šo jautājumu atbilstoši praksē jau pastāvošajai kārtībai.

⁹ Piemēram, Administratīvās apgabaltiesas 2007.gada 16.novembra lēmums lietā Nr.AA43-3138-07/16 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

¹⁰ Praksē gan pēc analogijas tika izskatīti arī būvatļaujas adresātu lūgumi par pagaidu aizsardzību.

Vienlaikus, autores ieskatā, norādi par termiņa skaitīšanu no lietas ierosināšanas dienas vajadzētu ietvert arī Administratīvā procesa likuma 185.panta piektajā daļā, kurā joprojām noteikts, ka attiecīgais lūgums izskatāms ne vēlāk kā mēneša laikā no tā saņemšanas dienas. Lai arī Administratīvā procesa likuma 185.¹panta piektajā daļā noteikts, ka, ja ir pamats lūguma par administratīvā akta vai faktiskās rīcības darbības apturēšanu vai atjaunošanu atstāšanai bez virzības, šā likuma 185.pantā noteiktie termiņi lūguma izskatīšanai skaitāmi no trūkumu novēršanas dienas, šis regulējums, gramatiski tulkojot, neattiecas uz situācijām, ja bez virzības ir atstājams pats pieteikums.

Tāpat, autoresprāt, būtu nepieciešams precizēt Administratīvā procesa likuma regulējumu attiecībā uz situācijām, kad persona lūdz apturēt administratīvo aktu, kura darbība jau ir apturēta uz likuma pamata ar pieteikuma iesniegšanas tiesā brīdī, Administratīvā procesa likuma 125.pantā nosakot, kādu daļu no samaksātās nodevas persona iepriekš minētajā situācijā var saņemt atpakaļ. Papildus autore vēlas akcentēt, ka pašlaik šādi lūgumi tiek atstāti bez virzības, lūdzot samaksāt valsts nodevu¹¹. Lai arī saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 185.¹ panta piekto daļu, ja par lūgumu par administratīvā akta vai faktiskās rīcības darbības apturēšanu vai atjaunošanu nav samaksāta valsts nodeva, tiesa (tiesnesis) atstāj lūgumu bez virzības saskaņā ar kārtību, kāda noteikta pieteikuma atstāšanai bez virzības (192.pants), 192.panta pirmās daļas 1.¹punkts noteic, ka tiesnesis atstāj pieteikumu bez virzības, ja par pieteikumu nav samaksāta valsts nodeva un 190.panta piektā daļa noteic, ja par pieteikumu nav samaksāta valsts nodeva, tiesnesis saskaņā ar šā likuma 192.pantu atstāj pieteikumu bez virzības, nevērtējot tā atbilstību pārējām likuma prasībām (pieteikuma pieņemšanas kritērijiem), autores ieskatā, situācijas, kad lūgumu par administratīvā akta apturēšanu jāatsaka pieņemt izskatīšanai, jo administratīvais akts jau ir apturēts uz likuma pamata, nav salīdzināms, piemēram, ar situācijām, kad jāatsaka pieņemt pašu pieteikumu. Tā kā administratīvā akta darbība vispārēji, to pārsūdzot, tiek apturēta, nav saprātīgi prasīt personai samaksu par lūguma izskatīšanu, lai pēc samaksas saņemšanas norādītu uz tā darbības automātisko apturēšanos (turklāt praksē iepriekš ir bijuši arī gadījumi, kad pati iestāde uzskata, ka pārsūdzētā administratīvā akta darbība nav apturēta, bet, izvērtējot pieteicēja lūgumu par tā apturēšanu, tiesa norāda uz pretējo). Situācijas, kad bez virzības, lūdzot samaksāt valsts nodevu, tiek atstāts pieteikums, kuru pēc tam tiek atteikts pieņemt, atšķiras no iepriekš aprakstītajiem gadījumiem, jo tiesnesim visbiežāk jāveic rūpīga piekritības un pakļautības analīze. Autores ieskatā, saņemot lūgumu par administratīvā akta,

---

¹¹ Piemēram, Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2013.gada 25.februāra lēmums lietā Nr.A420313113, Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2013.gada 19.februāra lēmums administratīvajā lietā Nr.A420308913 (nepublicēti, aplūkoti *tis.ta.gov.lv*)

kura darbība apturēta ar pieteikuma iesniegšanas tiesā brīdī, darbības apturēšanu, to būtu jāatsaka pieņemt izskatīšanai uzreiz, neskatoties uz to, vai ir samaksāta valsts nodeva vai nav.

1.2. Pagaidu tiesas aizsardzības institūts ārvalstīs

Pagaidu tiesas aizsardzība (literatūrā angļu valodā - *interim relief; preliminary injunction; interim measures*¹²) dažādu valstu administratīvo procesu tiesā regulējošajos likumos regulēta atšķirīgi. Vienlaikus saskatāmas arī līdzīgas iezīmes Latvijas un vairāku citu Eiropas valstu pagaidu tiesas aizsardzības tiesiskajā regulējumā.

Vācijā atsevišķos pantos regulēta administratīvā akta darbības apturēšana un pagaidu noregulējums (rīkojums)¹³. Vācijas Administratīvā procesa likuma 80.a pantā izdalīts speciāls regulējums trešo personu iebildumiem pret citai personai izdotu labvēlīgu administratīvo aktu. Vācijas Administratīvā procesa likuma 123.pants, kurš regulē pagaidu noregulējuma (rīkojuma) piemērošanu, izšķir preventīvu rīkojumu un regulējošu rīkojumu. Preventīvais rīkojums paredzēts, lai saglabātu *status quo* un piemērojams, kad paredzams, ka esošā situācija mainīsies un tādējādi pieteicējam tiks liegts realizēt savas tiesības. Savukārt regulējošs rīkojums paredzēts, lai uz laiku regulētu strīdīgās attiecības – tiesa var izdot regulējošu rīkojumu, ja uzskata, ka tas nepieciešams, lai novērstu nopietnus draudus vai to iespējamību (piemēram, gadījumos, kad personai steidzami var būt nepieciešami sociālie pakalpojumi, vai studentam, kurš vēlas turpināt studijas, bet valsts universitāte to liedz)¹⁴. Mihaels Mütse, Tomass Senfs un Jutta Mollers (*Michael Mütze, Thomas Senff un Jutta C.Möller*) grāmatā „Real Estate Investments in Germany. Transactions and Development. 2nd edition”¹⁵ norāda, ka, ja būvniecību kontrolējošā iestāde atteikusi būvatļaujas izsniegšanu, persona nevar to lūgt Federālā būvniecības likuma 123.panta kārtībā kā pagaidu rīkojumu. Šādi rīkojoties principā tiktu paredzēts lietas iznākums pēc būtības, kas nav pieļaujams, kā arī

¹² Dažos avotos ar minētajiem apzīmējumiem saprotams vienīgi pagaidu noregulējums.

¹³ Vācijas Administratīvā procesa kodeksa 80.-80.b un 123.pants. Pieejams: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_vwgo/englisch_vwgo.html (angļu valodā) (aplūkots 2013.gada 23.martā)

¹⁴ Siedentopf H., Hauschild C., Sommermann K.P. *Implementation of administrative law and judicial control by administrative courts*. Forschungsinstitut für öffentliche Verwaltung bei den Deutschen Hochschule für Verwaltungswissenschaften speyer – 1998, p.67.

¹⁵ Mütze M., Senff T., C.Foller J. *Real Estate Investments in Germany. Transactions and Development. 2nd edition*. Pieejams: http://books.google.lv/books?id=7y0XYUTvkXsC&pg=PA39&lpg=PA39&dq=suspensive+effect+building+permit+germany&source=bl&ots=SGCiGTBbsB&sig=59VrfBshDK6MdPVQpdAVxywdj4k&hl=lv&sa=X&ei=x_cMUZ7AL6qK4gT79YHwCw&ved=0CC8Q6AEwAQ#v=onepage&q=suspensi&f=false (aplūkots 2012.gada 24.martā)

iespējamās sekas un zaudējumi, kas tādējādi radīti, vairs nebūtu novēršami, izskatot lietu pēc būtības¹⁶.

Igaunijā pagaidu tiesas aizsardzība (*Esialgse õiguskaitse*) regulēta Administratīvā procesa kodeksa (*Halduskohtumenetluse seadustik*) 24.nodaļā¹⁷, vienādu regulējumu attiecinot uz visiem pagaidu aizsardzības līdzekļiem (251.parágrāfā ietverti pagaidu aizsardzības līdzekļi, tai skaitā, administratīva akta darbības apturēšana un pienākuma uzlikšana iestādei izdot administratīvo aktu). Saskaņā ar Igaunijā spēkā esošo regulējumu tiesa pagaidu aizsardzību var piemērot, tai skaitā, pirms galīgā iestādes lēmuma. Praksē šī regulējuma pozitīvais aspekts ir tas, ka pēc pagaidu aizsardzības lūguma iesniegšanas tiesā Igaunijas Administratīvā procesa kodeksa 249.parágrāfa otrajā daļā noteiktajā kārtībā augstākas iestādes lēmumus pieņem ātrāk, bez kavēšanās. Lai arī bieži augstākas iestādes izdod lēmumu pirms tiesa paspējusi izskatīt attiecīgo lūgumu par pagaidu tiesas aizsardzību un tādā gadījumā tiesai tiesvedība attiecīgajā jautājumā jāizbeidz, šī Igaunijas Administratīvā procesa kodeksā paredzētā iespēja lūgt pagaidu tiesas aizsardzību pirms augstākas iestādes galīgā lēmuma atsevišķās situācijās var būt vienīgais variants, kā nodrošināt personas tiesību efektivitāti. Arī Eiropas Ministru Padomes rekomendācijas dalībvalstīm No.R(89)8 “Par pagaidu aizsardzību tiesā administratīvajās lietās”¹⁸ preambulā norādīts, ka pagaidu tiesas aizsardzība iespējama gadījumā, kad administratīvais akts ir pārsūdzēts vai tūlīt tiks pārsūdzēts. Tātad iepriekš minētā rekomendācija pieļauj pagaidu tiesas aizsardzību realizēt pirms pieteikuma iesniegšanas tiesā. Vienlaikus, autores ieskatā, Latvijā šāds regulējums nav nepieciešams, jo tam nebūtu praktiskas nozīmes, ņemot vērā, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma regulējumu nelabvēlīgu administratīvo aktu personai nebūs jāpilda vismaz līdz augstākas iestādes lēmumam. Tādējādi, gadījumā, kad persona saņēmusi pozitīvu (tiesības atņemošu vai ierobežojošu) nelabvēlīgu administratīvo aktu, tiesas aizsardzība pirms augstākas iestādes lēmuma personai acīmredzami nav nepieciešama – personu *pasargā* likuma regulējums. Ja personai atteikts izdot labvēlīgu administratīvo aktu, tad augstākai iestādei, konstatējot, ka labvēlīgs administratīvais akts attiecīgajai personai tomēr *pienākas*, ir iespēja novērst zemākas iestādes kļūdu pirms tiesas *iejaukšanās*. Saskaņā ar Administratīvā

¹⁶ Mütze M., Senff T., C.FollerJ. *Real Estate Investments in Germany. Transactions and Development. 2nd edition.*

Pieejams: http://books.google.lv/books?id=7y0XYUTvkXsC&pg=PA39&lpg=PA39&dq=suspensive+effect+building+per+mit+germany&source=bl&ots=SGCiGTBbsB&sig=59VrfBshDK6MdPVQpdAVxywdj4k&hl=lv&sa=X&ei=x_cMUZ7AL6qK4gT79YHwCw&ved=0CC8Q6AEwAQ#v=onepage&q=suspensi&f=false (aplūkots 2012.gada 24.martā)

¹⁷ Igaunijas Administratīvā procesa kodekss. Pieejams: <https://www.riigiteataja.ee/akt/125102012010> (angļu valodā) (aplūkots 2013.gada 23.martā)

¹⁸ Eiropas Ministru Padomes rekomendācijas dalībvalstīm No.R(89)8 “Par pagaidu aizsardzību tiesā administratīvajās lietās”. Pieejams: http://www.vvc.gov.lv/export/sites/default/docs/STA/Tulkojumi_no_angļu_val/Ieteikumi/Recommendation_No_Rx89x8_On_Provisional_Court_Protection_in_Administrative_Matters.doc (aplūkots 2013.gada 22.martā)

procesa likuma 81.panta piekto daļu apstrīdētais administratīvais akts iegūst savu galīgo noformējumu tādā veidā, kādā tas noformēts lēmumā par apstrīdēto administratīvo aktu. Tādējādi nav pamata tiesai iesaistīties procesā tik agrā stadijā, jo, iespējams, augstāka iestāde zemākas iestādes kļūdu novērsīs. Turklāt, ja labvēlīga administratīvā akta izdošana personai ir nepieciešama steidzami, persona var lūgt tā izdošanu saīsinātā termiņā, ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 64.panta trešajā daļā noteikto.

Vienlaikus, autores ieskatā, Administratīvā procesa likumā varētu ietvert Igaunijas Administratīvā procesa kodeksa 251.paragrāfa trešās daļas regulējumu. Saskaņā ar Igaunijā spēkā esošā Administratīvā procesa kodeksa 251.paragrāfa trešo daļu pagaidu tiesas aizsardzība var būt nosacīta. Piemēram, ja personai uzlikts pienākums samaksāt valstij konkrētu nodokļu summu, šādu pienākumu uzliedzoša administratīvā akta darbība nereti tiek apturēta, ja pēc tiesneša pieprasījuma tiesā tiek iesniegta bankas garantijas vēstule (tas ir, tiesa var būt pārliecināta, ka pieteicējam neradīsies grūtības ar nodokļu nomaksu gadījumā, ja lietas izskatīšanas rezultātā tas netiks atcelts). Tāpat, piemēram, situācijās, kad tiesā pārsūdzēts administratīvais akts, kurš uzliek pienākumu nojaukt kādu būvi, tiesa var apturēt tā darbību, vienlaikus uzliekot par pienākumu būvi norobežot, pie tās novietot brīdinājuma zīmes u.tml. Ja tiesā pārsūdzēta būvatļauja, pagaidu tiesas aizsardzības kārtībā tiesa var atļaut būvēt objektu kādā tā daļā (lai neradītu pārmērīgus zaudējumus būvniekam vai kaitējumu videi gadījumā, ja ar spriedumu tiesības būvēt netiek piešķirtas).¹⁹ Autores ieskatā tiesiskais regulējums, kurš pieļauj lēmumā par pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļa piemērošanu ietvert nosacījumus, ļauj tiesai, iedziļinoties katrā konkrētā situācijā, pieņemt katras administratīvās lietas specifiskajiem apstākļiem piemērotu lēmumu. Tāds regulējums pieļauj fleksibilitāti, tas ir, tiesa nav ierobežota tikai ar iespēju apturēt vai neapturēt administratīvā akta darbību, un radošu pieeju pareizākā un katrai konkrētajai situācijai atbilstošākā pagaidu risinājuma atrašanai un piemērošanai.

Lionels Nevils Brovns, Džons S. Bells un Džins Mišels Galaberts (*Lionel Neville Brown, John S. Bell, Jean-Michel Galabert*) grāmatā „French administrative law²⁰” norāda uz „divām svarīgām procedūrām, kas var tikt piemērotas administratīvajā procesā tiesā” – pagaidu rīkojuma (*the refere*) piemērošana un administratīvā akta darbības apturēšana (ņemot vērā, ka pieteikuma iesniegšana tiesā automātiski neaptur administratīvā akta darbību (*sursis a execution*)).” Eiropas Administratīvo tiesnešu asociācijas vides tiesību darba grupas semināra materiālos par pagaidu aizsardzību vides tiesību lietās norādīts, ka Francijā līdz 2000.gadam bija iespējams kritizēt tiesisku iespēju trūkumu administratīvajiem tiesnešiem

¹⁹ Informāciju autore ieguvusi prakses laikā Tallinas administratīvajā tiesā.

²⁰ Brown N.L., Bell J.S., Galabert J.M. *French administrative law*. Fifth edition. Clarendon press.Oxford,1998, p.122

rīkoties steidzamības situācijās. Pašlaik Francijas Administratīvo tiesību kodeksa 521-1 pants regulē administratīvā akta darbības apturēšanu. Lai administratīvā akta darbība tiktu apturēta, pieteicējam jāpierāda, ka tas viņam rada nopietnas un tūlītējas sekas (tas ir, steidzamības noteikums), kā arī nepieciešams konstatēt nopietnas šaubas par administratīvā akta tiesiskumu²¹.

Vērtējot citās valstīs spēkā esošo pagaidu tiesas aizsardzības administratīvajā procesā tiesisko regulējumu, secināms, ka pagaidu tiesas aizsardzība iespējama visās šajā apakšnodaļā minētajās valstīs, bet pagaidu tiesas aizsardzības piemērošanas kārtība ir atšķirīga. Piemēram, kritēriji, kas tiek analizēti, lemjot par pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu piemērošanu, niansēs dažādās valstīs atšķiras, - citās tiek izvērtēta aizsardzības līdzekļa piemērošanas ietekme uz 3.personām²², bet citās šāds izvērtējums izdalīts netiek, ir arī citas atšķirības. Analizējot dažādu valstu tiesisko regulējumu, būtiski ņemt vērā administratīvā akta pārsūdzēšanas ietekmi uz administratīvā akta darbību (plašāk – 2.nodaļā). Tādējādi regulējums (atsevišķos aspektos), kas veiksmīgi funkcionē valstī, kurā administratīvā akta darbība, to pārsūdzot, netiek apturēta, lielākoties nebūs piemērots valstīm, kurās ar pārsūdzēšanu administratīvā akta darbība apturēta netiek. Vienlaikus, kā minēts šajā apakšnodaļā, autores ieskatā atsevišķu jautājumu regulējumu būtu vērts *iestrādāt* arī Administratīvā procesa likumā.

1.3. Pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu nošķiršana, tās praktiskā nozīme

Gan administratīvā akta darbības apturēšana, gan pagaidu noregulējums ir pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļi un tātad ir paredzēti, lai nodrošinātu personas tiesību un tiesisko interešu aizsardzību arī pirms lietas izskatīšanas pēc būtības, kas, ņemot vērā pašreizējo tiesu noslodzi, var būt pēc vairākiem gadiem. Taisnīgas tiesas jēdziens ietver arī tiesības prasīt, lai valsts nodrošina efektīvu tiesas sprieduma izpildi²³ un netieši arī pagaidu aizsardzības līdzekļi var to veicināt. Administratīvā akta darbības apturēšana (atjaunošana) un pagaidu noregulējums administratīvajā procesā ir radniecīgi tiesību institūti un to piemērošanā ir

²¹ Eiropas Administratīvo tiesnešu asociācijas vides tiesību darba grupas semināra materiāli. Pieejami: [http://www.aej.org/IMG/pdf/AEAJ - Bucarest 3 May 2012 - The interim relief procedure in France - BE.pdf](http://www.aej.org/IMG/pdf/AEAJ_-_Bucarest_3_May_2012_-_The_interim_relief_procedure_in_France_-_BE.pdf) (aplūkoti 2013.gada 23.martā)

²² Craig P.P. *Administrative law. Third Edition*. London: Sweet&Maxwell", 1994, p.596

²³ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. Rīga, Latvijas Vēstnesis, 2011

ievērojami līdzīgi principi²⁴. Šajā apakšnodaļā autore akcentēs iepriekš minēto institūtu kopīgās iezīmes un to nošķiršanas nozīmi praksē.

Administratīvā akta darbības apturēšana regulēta Administratīvā procesa likuma 185.pantā. Iepriekš minētā panta pirmā daļa noteic, ka pieteikuma iesniegšana tiesā par administratīvā akta atcelšanu, atzīšanu par spēku zaudējušu vai spēkā neesošu aptur administratīvā akta darbību no dienas, kad pieteikums saņemts tiesā. Pagaidu noregulējums (Administratīvā procesa likuma 195. un 196.pants) ir personas prasītā, bet iestādes vēl neizdotā labvēlīgā administratīvā akta pilnīgs vai daļējs aizvietotājs gadījumā, kad persona tiesā vērsas ar prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu²⁵. Būtībā administratīvā akta darbības apturēšana nozīmē, ka tiesiskais stāvoklis no apstrīdēšanas procesa sākuma līdz tā beigām ir tāds kā pirms administratīvā akta izdošanas, līdz ar to šis pagaidu aizsardzības līdzeklis parasti ir izmantojams, ja pieteikums tiesā ir par administratīvā akta atcelšanu pretēji Administratīvā procesa likuma 22.nodaļā regulētajam pagaidu tiesas aizsardzības līdzeklim - pagaidu noregulējumam –, ar kuru tiek radītas jaunas tiesiskās sekas un kurš parasti izmantojams, ja pieteikums tiesā iesniegts par administratīvā akta izdošanu. No minētā secināms, ka Administratīvā procesa likuma 185.pantā ietvertie pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļi attiecināmi uz neizpildītu, nelabvēlīgu, taču vienlaikus arī uz pozitīvu administratīvo aktu, proti, tādu, kura neizdevīgums izpaustos kā juridiska pienākuma uzlikšana vai kā tiesības atņemšana²⁶.

Tiesu praksē nostiprinājusies atziņa, ka, izskatot lūgumu gan par administratīvā akta darbības apturēšanu, gan pagaidu noregulējuma piemērošanu, vērtējami līdzīgi kritēriji – iespējamība, ka pieteikums tiks apmierināts, skatot lietu pēc būtības (objektīvais kritērijs), un būtiska kaitējuma vai nodarītu grūti atlīdzināmu zaudējumu pagaidu aizsardzības līdzekļa nepiemērošanas gadījumā radīšana (subjektīvais kritērijs). Neskatoties uz to, vai tiek izskatīts lūgums par administratīvā akta darbības apturēšanu vai atjaunošanu vai par pagaidu noregulējumu, tiesu praksē atzīts, ka vispirms vērtējams objektīvais kritērijs²⁷, tai pat laikā paredzot, ka situācijās, kurās ir redzams, ka nepastāv vērā ņemama pieteicēja interese administratīvā akta darbības apturēšanā vai pagaidu noregulējuma piemērošanā, nav pamata vērtēt administratīvā akta tiesiskumu (prettiesiskumu), ņemot vērā, ka pagaidu aizsardzības

²⁴ Administratīvās apgabaltiesas 2007.gada 26.novembra lēmums lietā Nr.AA43-3267-07/7 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

²⁵ Autoru kolektīvs Dr.iur.J.Briedes vispārīgā zinātniskā redakcijā *Administratīvais process tiesā*. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 413.lpp.

²⁶ Autoru kolektīvs Dr.iur.J.Briedes vispārīgā zinātniskā redakcijā *Administratīvais process tiesā*. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 413.lpp.

²⁷ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 18.maija lēmums lietā Nr.SKA-388/2007. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/department3/2007/> (aplūkots 2013.gada 23.martā)

līdzekļa piemērošanai nepieciešama kumulatīva abu kritēriju pastāvēšana²⁸. Praksē, neskatoties uz to, kurš no pagaidu aizsardzības līdzekļiem tiek lūgts, tiesa interpretē prasījumu atbilstoši privātpersonas tiesiskajai interesei (piemēram, ja iestāde atteikusies izdot labvēlīgu administratīvo aktu un pieteicējs lūdzis tiesai šī administratīvā akta darbības apturēšanu, tiesa atbilstoši pieteicēja tiesiskajai interesei vērtēs, vai attiecīgajā lietā piemērojams pagaidu noregulējums).

Lietā Nr.AA43-4073-12/9 Administratīvā apgabaltiesa, izskatot blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas lēmumu, ar kuru noraidīts pieteicēja lūgums par administratīvā akta darbības apturēšanu, konstatēja, ka tā kā tiesā pārsūdzētais lēmums jau bija izpildīts, pareizākais pagaidu aizsardzības līdzeklis, par kuru tiesai vajadzēja lemt konkrētajā situācijā, bija pagaidu noregulējums. Vienlaikus Administratīvā apgabaltiesa atzina, ka, lai arī pirmās instances tiesa pieteicēja lūgumu vērtējusi kā lūgumu par administratīvā akta darbības apturēšanu, tās lēmumā sniegtais objektīvā un subjektīvā kritērija izvērtējums un secinājums, ka lūgums nav apmierināms, ir pareizs un pilnībā pietiekams, un atstāja Administratīvās rajona tiesas lēmumu negrozītu²⁹. Tādējādi, autores ieskatā, Administratīvā apgabaltiesa būtībā atzina pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu nošķiršanas praktisku nenozīmīgumu atsevišķos gadījumos – ja, izvērtējot lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, tiesas ieskatā, pieteikums pirmšķietami ir noraidāms vai nav konstatējams subjektīvais kritērijs, pieteicēja pagaidu aizsardzības lūgums ir noraidāms un no praktiskā viedokļa nav būtiskas nozīmes, kurš pagaidu aizsardzības līdzeklis pieteicējam *nepienākas*.

Visbiežāk lemšana par nepareiza pagaidu aizsardzības līdzekļa piemērošanu (tas ir, nepareiza pagaidu tiesas aizsardzības lūguma interpretēšana) ir sekas nepareiza pieteikuma priekšmeta noteikšanai. Šajā kontekstā būtiski izšķirt divu veidu situācijas, kad augstāka iestāde atceļ zemākas iestādes lēmumu.

Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2011.gada 17.maija spriedumā Nr.SKA-214/2011 atzina, ka, ja apstrīdēšanas rezultātā zemākas iestādes lēmums tiek atcelts, no procesa viedokļa uzskatāms, ka pozitīvs (iepriekšējo tiesisko situāciju mainošs) administratīvais akts nav bijis izdots. Ja administratīvais process ir bijis ierosināts, pamatojoties uz kādas personas iesniegumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, uzskatāms, ka ir izdots negatīvs (iepriekšējo tiesisko situāciju nemainošs) administratīvais

---

²⁸ Sal. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012.gada 15.maija lēmuma lietā Nr. SKA-608/2012 9.punkts (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

²⁹ Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 2.oktobra lēmums lietā Nr.AA43-4073-12/9 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

akts (atteikums)³⁰. Tāpat Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments iepriekš minētajā spriedumā atzina, ka apgabaltiesas secinājums, ka ar augstākas iestādes lēmuma atcelšanu spēku atgūst zemākas instances lēmums, ir kļūdainis, jo augstākas iestādes kā labvēlīga administratīvā akta izdošanas procesu noslēdzošais administratīvais akts ir atteikums to izdot. Tādējādi situācijās, ja persona vērsusies iestādē ar lūgumu izdot labvēlīgu administratīvo aktu, to saņēmusi, bet, izskatot citas personas apstrīdēšanas iesniegumu, augstāka iestāde to atcēlusi un sekojoši – sākotnēji labvēlīgo lēmumu saņēmusī persona vērsusies tiesā - pagaidu aizsardzības līdzeklis, par kura piemērojamību tiesai būtu jālemj, ir pagaidu noregulējums. Gadījumos, ja tiesa nepareizi attiecīgo pagaidu aizsardzības lūgumu interpretē kā lūgumu par administratīvā akta darbības apturēšanu, bet, neskatoties uz to, lēmumā izvērtē, vai pirmšķietami ir pamats labvēlīga administratīvā akta izdošanai un attiecīgu pamatu nekonstatē, autores ieskatā, šāda tiesas kļūda uzskatāma par nebūtisku, jo, kā jau iepriekš minēts, nav nozīmes, kurš pagaidu aizsardzības līdzeklis pieteicējam nepienākas. Vienlaikus, ja tiesa iepriekš minētajā situācijā vērtējusi vienīgi labvēlīgā administratīvā akta atcelšanas pamatotību, piemēram, vai augstāka iestāde nav tādējādi pārkāpusi tiesiskās paļāvības principu, autores ieskatā, augstākas instances tiesai nebūtu pamata atstāt lēmumu negrozītu (Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 1.punkts).

No iepriekš aprakstītās situācijas, kad augstāka iestāde, izskatot apstrīdēšanas iesniegumu, atceļ zemākas iestādes izdotu labvēlīgu administratīvo aktu, jānošķir gadījumi, kad augstāka iestāde atceļ administratīvo aktu saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 85.-88.panta noteikumiem. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 83.panta otrajai daļai administratīvo aktu atceļ ar jaunu administratīvo aktu. Šādā situācijā administratīvais akts jau ir ieguvis galīgo noformējumu un kļuvis neapstrīdams, tādēļ tiesai, pārbaudot tā tiesiskumu, ir jāvērtē nevis tas, vai ir pamats labvēlīga administratīvā akta izdošanai (kā tas ir iepriekš aprakstītajā situācijā), bet tas, vai ir iestājušies attiecīgajā Administratīvā procesa likuma pantā minētie apstākļi, kas ļauj atcelt neapstrīdamu administratīvo aktu.

Nemot vērā, ka tieši lēmums par pagaidu aizsardzības līdzekļa piemērošanu vai nepiemērošanu nereti ir pirmais tiesas izvērtējums attiecīgajā administratīvajā lietā, situācijās, kad augstāka iestāde ir atcēlusi personai izdotu labvēlīgu administratīvo aktu, tiesai, interpretējot pieteicēja pagaidu aizsardzības lūgumu, būtiski konstatēt, vai iestāde rīkojusies Administratīva procesa likuma 75.-82.panta kārtībā vai saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 85.-88.panta noteikumiem. Autores ieskatā būtiski piebilst, ka, ja tiesnesis ierosināšanas lēmumā kļūdījies, norādot, ka pieteikuma priekšmets ir administratīvā akta

---

³⁰ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011.gada 17.maija spriedums Nr.SKA-214/2011 Pieejams: http://www.tiesas.lv/files/AL/2011/05_2011/17_05_2011/AL_1705_AT_SKA-0214-2011.pdf (aplūkots 2013.gada 23.martā)

darbības apturēšana gadījumos, kad apstrīdēšanas procesā augstāka iestāde atcēlusi zemākas iestādes izdotu labvēlīgu administratīvo aktu, šādai norādei nav tiesiskas nozīmes, turpretī, ja, izskatot pagaidu aizsardzības lūgumu (vai izskatot lietu pēc būtības), šī kļūda netiek konstatēta, tas var, nevērtējot apstākļus pēc būtības, būt pamats tiesas nolēmuma atcelšanai.

1.4. Pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu piemērošanas robežas, kļūdaina pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļa piemērošanas sekas

Pagaidu tiesas aizsardzība ir neatņemams tiesību uz taisnu tiesu elements, kura uzdevums ir mazināt „taisnīguma gausuma” problēmu³¹. Pagaidu aizsardzības līdzekļu (administratīvā akta darbības apturēšanas vai atjaunošanas un pagaidu noregulējuma) institūts savā būtībā ir vērsts uz efektīvu personas tiesību vai tiesisko interešu aizsardzību tiesvedības procesā. Ar pagaidu aizsardzības līdzekļu palīdzību personai ir iespēja saņemt tiesisko aizsardzību lietā esošajā pamatjautājumā (vai vienā no pamatjautājumiem), pirms tiesa ir taisījusi spriedumu³². Tiesu praksē skaidri noteikts, ka pagaidu tiesas aizsardzības līdzeklis nedrīkst pārsniegt prasījuma robežas, tas ir, pagaidu aizsardzības apjoms nevar iesniegties tādās tiesiskajās attiecībās, kuras tiesa nevērtēs, izskatot lietu pēc būtības. Tāpat ar pagaidu noregulējuma palīdzību persona prasīto „labumu” nevar saņemt „dubultā”³³. Administratīvā rajona tiesa 2012.gada 8.novembra spriedumā atzina, ka pieteicējai noteiktās tiesības uz līgumu par licencētas komercdarbības sniegšanu Rīgas brīvastā uz pieciem gadiem ietver arī to periodu, par kuru pieteicēja attiecīgo „labumu” ir saņēmusi pagaidu aizsardzības ietvaros³⁴ (5 gadu līguma termiņš nav skaitāms no sprieduma spēkā stāšanās brīža, jo tādā gadījumā kopā ar pagaidu noregulējuma rezultātā noslēgto līguma laiku, tiktu pārsniegts sākotnējais prasījums). Vienlaikus, autores ieskatā, šajā kontekstā ir būtiski noskaidrot, vai pieļaujama tāda pagaidu aizsardzības līdzekļa piemērošana, kas principā turpmāko tiesvedību padara bezjēdzīgu, tas ir, pieteicējs „caur pagaidu aizsardzību” gūst labumu, ko vēlējies, administratīvo tiesvedību uzsākot.

Ja pagaidu aizsardzības ietvaros iestādei tiek uzlikts par pienākumu izsniegt pieteicējam būvatļauju un pieteicēja lūgums tiek apmierināts, tiesāšanās iemesls „nezūd”, jo, ja tiesa spriedumā atzīs, ka atteikums izsniegt būvatļauju bija tiesisks, pieteicējam būs jānovērš prettiesiskās būvniecības radītās sekas. Ja tiesa, izskatot lūgumu par pagaidu

³¹ Augstākās tiesas biļetens Nr.3/2011.gada decembris Pieejams: http://www.at.gov.lv/files/dokumenti/at_biletens3_web.pdf . (Aplūkots 2013.gada 22.martā)

³² Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 1.jūnija lēmuma Nr.SKA-330/2007 10.punkts (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

³³ Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 8.novembra spriedums administratīvajā lietā Nr.A420414011. Pieejams: http://www.tiesuprakse.lv/files/AL_2901_AT_SKA-0045-2013.pdf (aplūkots 2013.gada 19.martā)

³⁴ Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 8.novembra spriedums administratīvajā lietā Nr.A420414011. Pieejams: http://www.tiesuprakse.lv/files/AL_2901_AT_SKA-0045-2013.pdf (aplūkots 2013.gada 19.martā)

noregulējuma piemērošanu, atzīs, ka pieteicējam nepamatoti pārtraukta kāda pabalsta izmaksāšana un uzliks par pienākumu to izmaksāt tiesvedības laikā, bet spriedumā atzīs pretējo, pieteicējam būs jāatmaksā nepamatoti saņemtais labums. Tātad principā iepriekš minētajās un vairumā citu situāciju, ja tiesas lēmums par pagaidu noregulējuma piemērošanu izrādās kļūdains, tā sekas, izskatot lietu pēc būtības, tiek novērstas, pieteicējam „atņemot” nepamatoti piešķirtās tiesības vai labumu.

No iepriekš aprakstītajiem gadījumiem atšķiras situācijas, kad praktiski nav iespējams novērst nepamatoti piešķirtā labuma sekas, tas ir, nav iespējams to atprasīt jeb atgriezt to tiesisko situāciju, kāda bija pirms nepamatoti noteiktā pagaidu noregulējuma. Šādas ir, piemēram, administratīvās lietas, kas ierosinātas par pienākuma uzlikšanu izsniegt informāciju.

Tiesības brīvi saņemt informāciju ietilpst tiesībās uz vārda brīvību, kas ir nostiprinātas Satversmes 100.pantā³⁵. Attiecībā uz tiesībām saņemt informāciju Satversmes tiesa atzinusi, ka personas tiesības iegūt informāciju ir neierobežotas, ciktāl likums nenosaka pretējo, un ka ikviens ierobežojums iegūt informāciju iztulkojams iespējami šauri³⁶. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2011.gada 21.marta spriedumā lietā Nr.SKA-254/2011³⁷ ir atzinis, ka sabiedrības tiesības piekļūt iestāžu dokumentiem ir vispāratzīts Eiropas Savienības tiesību princips. Gadījumos, kad personas ieskatā iestāde, atsakoties izsniegt personas lūgto informāciju, prettiesiski ierobežojusi tās tiesības, persona vēršas administratīvajā tiesā. Ja persona lūdz piemērot pagaidu noregulējumu un tiesa lūgumu apmierina, pieteicējs būtībā ir ieguvis to, ko vēlēties. Pagaidu tiesas aizsardzības ietvaros izsniegtās informācijas atgriešana iestādei nav iespējama arī, ja spriedumā tiesa konstatē, ka attiecīgā informācija personai *nepienākas* (ir iespējams atgriezt izsniegtos dokumentus, bet tas nenovērstu faktu, ka pieteicējs ar attiecīgo informāciju ir iepazinies). Principā, ja pieteicējs nav ieinteresēts saņemt atpakaļ samaksāto valsts nodevu par pieteikuma iesniegšanu tiesā, nevēlas lūgt morālā kaitējuma atlīdzinājumu sakarā ar prettiesisko iestādes atteikumu, kā arī nav ieinteresēts turpināt tiesvedību, lai novērstu līdzīgu gadījumu atkārtosanos, viņš var atteikties no pieteikumā ietvertā prasījuma un lūgt tiesu izbeigt tiesvedību.

³⁵ Satversmes tiesas 2003.gada 5.jūnija spriedums lietā Nr.2003-02-0106 "Par Radio un televīzijas likuma 19. panta piektās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 89., 91., 100. un 114.pantam, Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 10.pantam un 14.pantam saistībā ar 10.pantu un Starptautiskā pakta par pilsoņu un politiskajām tiesībām 19. un 27.pantam" ("LV", 85 (2850), 06.06.2003.), Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 8.jūnija spriedums lietā Nr.SKA-194/2007. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/department3/2007/> (aplūkots 2013.gada 21.martā)

³⁶ Satversmes tiesas 1999.gada 6.jūlija spriedums "Par Ministru kabineta noteikumu Nr. 46 "Noteikumi par vadības līgumiem" atbilstību Informācijas atklātības likumam" ("LV", 221/222 (1681/1682), 07.07.1999.)

³⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011.gada 21.marta spriedums lietā Nr.SKA-254/2011. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/department3/2011/> (aplūkots 2013.gada 23.martā)

Tomēr, lai arī praksē var rasties situācijas, kad personai kļūdaini pagaidu tiesas aizsardzības ietvaros tiek piešķirts labums, kuru tā principā nevar atgriezt, tas nav iemesls, lai pagaidu noregulējumu nepiemērotu, ja konstatējami priekšnoteikumi tā piemērošanai. Administratīvā apgabaltiesa 2010.gada 7.decembra lēmumā administratīvajā lietā Nr.AA43-3665-10/19 norādījusi, ka izņēmuma gadījumos būtu pieļaujama arī tāda situācija, ka ar pagaidu noregulējuma līdzekli tiek izlemta lieta pēc būtības, ja tas konkrētā gadījumā nepieciešams efektīvai personas tiesību aizsardzībai, it īpaši, ja tiesa konstatē, ka iestādes rīcība vai administratīvais akts ir acīmredzami prettiesisks³⁸. Autores ieskatā, ņemot vērā, ka, konstatējot objektīvā un subjektīvā kritērija esamību, pagaidu noregulējumu var piemērot jebkurā lietā un, kā minēts iepriekš, jebkurā administratīvajā lietā par informācijas nesniegšanu ar lēmumu par pagaidu noregulējuma piemērošanu attiecīgā lieta principā tiek izlemta pēc būtības, nav pamatoti apgalvot, ka situācija, kad ar pagaidu noregulējuma līdzekli tiek izlemta lieta pēc būtības, pieļaujama izņēmuma gadījumos, bet drīzāk – konkrētās lietu kategorijās.

Rezumējot iepriekš minēto, atzīstams, ka, lemjot par pagaidu aizsardzības līdzekļa piemērošanu, tiesa nevērtē un neanalizē, vai būs iespējams novērst ar tiesas lēmumu radītās sekas, ja tas izrādītos kļūdainis. Nevar pilnībā izslēgt tiesai lemt par pagaidu aizsardzību arī tad, ja tiek lemts par vienreizēja un neatprasāma labuma piešķiršanu, jo, iespējams, šādam labumam ir jēga tikai tad, ja to piešķir nekavējoties. To, lai labums pagaidu aizsardzības kārtībā netiktu piešķirts nepamatoti, nodrošina pagaidu aizsardzības kritēriju (pirmšķietama prettiesiskuma un būtiska kaitējuma kritēriji) pareiza piemērošana³⁹. Konstatējot, ka administratīvais akts ir pirmšķietami prettiesisks, kā arī subjektīvā kritērija esamību, tiesa var piemērot pagaidu noregulējumu arī tad, ja tādējādi būtībā lieta tiek izšķirta pēc būtības.

Izspriežot lietu pēc būtības, tiesai jāņem vērā, vai lietā ir piemērots pagaidu noregulējums un kā tas ietekmē attiecīgās lietas izskatīšanu pēc būtības. Administratīvā procesa likuma 253.panta septītā daļa noteic, ka, ja saskaņā ar šā likuma 185.panta otro daļu tiesa atjaunojusi pārsūdzētā administratīvā akta darbību, taču ar spriedumu attiecīgo administratīvo aktu atcēlusi vai atzinusi par spēkā neesošu, tā izvērtē, vai piemēroto pagaidu aizsardzības līdzekli nepieciešams atcelt un noteikt, ka līdz brīdim, kad tiesas spriedums stājas spēkā, administratīvā akta darbība uzskatāma par apturētu. Vienlaikus, autores ieskatā, arī Administratīvā procesa likuma 253.pantā būtu jāietver arī norāde, kā tiesai rīkoties, ja iepriekš lietā bijis piemērots pagaidu noregulējums. Ja lietā ticis piemērots pagaidu noregulējums, bet

---

³⁸ Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 7.decembra lēmums administratīvajā lietā Nr.AA43-3665-10/19 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

³⁹ Augstākās tiesas biļetens Nr.3/2011.gada decembris Pieejams: http://www.at.gov.lv/files/dokumenti/at_biletens3_web.pdf . (aplūkots 2013.gada 22.martā)

spriedumā konstatēts, ka attiecīgais labums personai nepienākas, spriedumā būtu jānorāda, kā novēršamas attiecīgā lēmuma izpildes sekas. Vienlaikus, ja kā pagaidu noregulējums personai jau piešķirts attiecīgais labums vai tiesības un, arī izpriežot lietu pēc būtības, tiesa nospriedusi identiski, ar spriedumu attiecīgais administratīvais akts jāatzīst par prettiesisku. Piemēram, administratīvajā lietā Nr.A420565811 Administratīvā rajona tiesa ar 2012.gada 1.augusta spriedumu apmierināja pieteicēja pieteikumu un uzlika par pienākumu iestādei izsniegt pieprasīto informāciju, ievērojot Informācijas atklātības likumā noteiktās prasības pēc tam, kad, izpildot lēmumu par pagaidu noregulējuma piemērošanu, iestāde pieteicējam attiecīgo informāciju jau bija izsniegusi. Turklāt iepriekš minētajā spriedumā tiesa arī norādījusi, ka tā kā spriedums jau ir izpildīts tiesas noteiktā pagaidu aizsardzības līdzekļa ietvaros, nav nosakāms termiņš uzlikta pienākuma izpildei⁴⁰. Autores ieskatā, iepriekš minētā tiesas sprieduma rezolutīvā daļa ir kļūdaina – spriedumā nav jānosaka iestādei pienākums, kuru tā nepildīs, jo jau ir izpildījusi pagaidu noregulējuma ietvaros.

Administratīvā apgabaltiesa 2012.gada 16.maija spriedumā lietā Nr.A42835209 norādījusi, ka tā kā lietā piemērotā pagaidu noregulējuma kārtībā pieteicējas prasītais administratīvais akts ir izdots, tiesa var vērtēt tikai tā tiesiskumu (līdzīgi ir situācijās, ja tiesvedības laikā pārsūdzētais administratīvais akts tiek atcelts - tiesai vairs nav jālemj par tā atcelšanu, taču tiesai saglabājas pienākums vērtēt atceltā administratīvā akta tiesiskumu, kā tas izriet no Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmās daļas⁴¹). Tādējādi iepriekš minētajā lietā Administratīvā apgabaltiesa vērtējusi iestādes atteikuma izdot labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuru Veselības obligātās apdrošināšanas valsts aģentūra kompensētu pieteicējam medikamenta *Dasatinib (Sprycel)* 70 mg 13 iepakojumu (iekājumā 56 tabletes) iegādes izdevumus 100% apmērā jeb Ls 50208,26 apmērā, tiesiskumu. Arī Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2011.gada 18.jūlija spriedumā lietā Nr.SKA-302/11 atzinis, ka, ja pieteicēja pieprasītā informācija ir izsniegta, izpildot lēmumu par pagaidu noregulējumu, tiesai vairs nav jālemj par administratīvā akta izdošanu, bet jāvērtē pārsūdzētā lēmuma tiesiskums⁴². Tomēr šī Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta atziņa izmantojama tieši gadījumos (tas ir, to nevar vispārināt), kad pagaidu tiesas aizsardzības ietvaros administratīvā lieta principā izlemta pēc būtības (nav iespējams „atgriezt” pagaidu noregulējuma kārtībā iegūto labumu). Ja tiesa apmierinājusi lūgumu par

⁴⁰ Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 1.augusta spriedums administratīvajā lietā Nr.A420565811. Pieejams: http://www.tiesuprakse.lv/files/AL_0108_raj_A-02263-12_5.pdf (aplūkots 2013.gada 20.martā)

⁴¹ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2008.gada 29.februāra spriedums lietā Nr.SKA-61/2008. Pieejams: http://www.tiesuprakse.lv/files/AL_2902_AT_SKA-0061_2008.pdf (aplūkots 2003.gada 20.martā)

⁴² Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011.gada 18.jūlija spriedums lietā Nr.SKA-302/11. Pieejams: http://www.tiesuprakse.lv/files/AL_1807_AT_SKA-0302-2011.pdf (aplūkots 2013.gada 20.martā)

pagaidu noregulējuma piemērošanu lietā, kurā piešķirto labumu ir iespējams „atprasīt” – piemēram, par būvatļaujas izdošanu vai kāda sociālā pabalsta izmaksāšanu – tiesai, izskatot lietu pēc būtības, jāvērtē, vai pastāv apstākļi labvēlīga administratīvā akta izdošanai.

Ņemot vērā, ka pagaidu noregulējumu piemērošanas rezultātā atsevišķu kategoriju administratīvajās lietās principā neatgriezeniski personai tiek piešķirts kāds labums (principā to pat nevar dēvēt par pagaidu risinājumu), autores ieskatā lietderīgāk šajās lietās tiesai vispirms būtu vērtēt tieši subjektīvā kritērija esamību, tieši norādot, kāpēc attiecīgā labuma piešķiršanai ir jēga tika tad, ja tas tiek piešķirts nekavējoties. Vienīgi konstatējot, ka vēlāka labuma saņemšana ir bezjēdzīga vai var radīt personai neatgriezenisku kaitējumu, tiesai jāvērtē arī objektīvais kritērijs. Autores ieskatā šāda rīcība būtu pareizāka, jo šajā gadījumā pat nevar tikt runāts par pirmšķietamību prettiesiskuma vērtēšanā, bet tiesai praktiski nevarētu būt šaubas par to, vai lēmums ir prettiesisks.

Attiecībā uz situācijām, kad tiesas spriedums atšķiras no labvēlīgā tiesas lēmuma pagaidu tiesas aizsardzības ietvaros, jānorāda, ka pagaidu tiesas aizsardzības saņēmējam tādā gadījumā, ja tas ir tiesiski un faktiski iespējams, ir *jāatgriež* situācija, kāda tā bija pirms nepamatotās pagaidu tiesas aizsardzības saņemšanas. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments ir atzinis, ka pagaidu aizsardzība tiesas procesa laikā ir tikai un vienīgi pašas aizsardzību lūdzošās personas iniciatīva, un nedz iestāde, nedz tiesa pēc savas iniciatīvas tiesas procesa laikā neuzspiež attiecīgajai privātpersonai saņemt pagaidu aizsardzību. Tas nozīmē, ka tikai pati privātpersona, kas lūdz pagaidu aizsardzību, uzņemas risku par iespējamiem zaudējumiem, kas varētu rasties saistībā ar piemēroto pagaidu aizsardzību gadījumā, ja tiesas galīgais nolēmums lietā pēc būtības tomēr ir pretējs pagaidu aizsardzības lēmumā prognozētajam⁴³. Taču attiecīgs zaudējumu risks pats par sevi nevar būt par pamatu administratīvā akta darbības neatjaunošanai gadījumā, ja pirmšķietami nav konstatējams pārsūdzētā administratīvā akta prettiesiskums⁴⁴.

1.5. Pieteicēja lūgums kā priekšnoteikums pagaidu aizsardzības līdzekļa piemērošanai

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma regulējumu tiesa par administratīvā akta darbības apturēšanu vai pagaidu noregulējuma piemērošanu lemj pēc pieteicēja motivēta lūguma.

⁴³ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 27.augusta lēmums lietā Nr.495/2007. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/department3/2007/> (aplūkots 2013.gada 20.martā)

⁴⁴ Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 16.augusta lēmums administratīvajā lietā Nr.A420426712 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

Lai piemērotu kādu no pagaidu aizsardzības līdzekļiem, tiesai, kā minēts iepriekš, jākonstatē būtiska kaitējuma vai nodarītu grūti atlīdzināmu zaudējumu pagaidu aizsardzības līdzekļa nepiemērošanas gadījumā radīšana. Lai arī tiesa, ņemot vērā objektīvās izmeklēšanas principu, var mēģināt noskaidrot, kā personu, kura lūgusi pagaidu aizsardzību, var ietekmēt pagaidu aizsardzības līdzekļa nepiemērošana, pagaidu aizsardzības kontekstā subjektīvā kritērija pastāvēšanas pierādīšanā liela nozīme ir arī pieteicēja motivācijai. Ar pagaidu noregulējuma pamatu ir saprotama nepieciešamība pēc pagaidu tiesas nolēmuma, tas ir, ja konstatējama lūguma iesniedzēja pamatota interese pēc pagaidu noregulējuma piemērošanas lietā, tas ir, pastāv 195.panta pirmajā daļā minētie priekšnoteikumi⁴⁵. Pat gadījumā, ja tiesa pirmšķietami ir pārliecināta, ka pieteikums gandrīz noteikti tiks apmierināts, tad pagaidu noregulējuma piemērošanai tomēr ir nepieciešams, lai pieteicējs vispār pamatotu savu interesi par pagaidu noregulējuma piemērošanu⁴⁶. Ja pieteicējs šo interesi vispār nespēj pamatot, proti, nespēj pamatoti norādīt, kādu interešu aizsardzībai viņam nepieciešams pagaidu noregulējums (kāpēc viņš nevar gaidīt līdz sprieduma spēkā stāšanās brīdim), tad pagaidu noregulējuma piemērošanai acīmredzami nav pamata, jo tas nav nepieciešams pieteicēja interešu aizsardzībai. Šādā gadījumā tiesa var nevērtēt pirmšķietama prettiesiskuma kritēriju⁴⁷. Turklāt pašreiz spēkā esošais Administratīvā procesa likuma regulējums paredz iespēju pagaidu tiesas aizsardzības lūgumu atstāt bez virzības, ja tas nav motivēts, tas ir, nemaz neuzsākt tā izskatīšanu pēc būtības.

Tādējādi, ņemot vērā gan likuma tekstu, gan tiesu prakses atziņas, pieteicēja lūgums ir pamats, lai tiesa lemtu par pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļa piemērošanu. Ja pieteicējs pagaidu tiesas aizsardzību nevēlas, tiesa nevar to personai „uzspiest”.

Saskaņā ar Igaunijas Administratīvā procesa kodeksa (*Halduskohtumenetluse seadustik*) 249.pagrāfa pirmo daļu tiesa var piemērot pagaidu aizsardzības līdzekļi pēc savas iniciatīvas. Lai arī praksē tiesas reti izmanto šo iespēju, likumā paredzētās tiesības piemērot pagaidu aizsardzību pēc tiesas iniciatīvas var būt efektīvs līdzeklis gadījumā, ja procesā iesaistītā privātpersona nesaņem juridisko palīdzību un, tiesas ieskatā, savu tiesību (tai, skaitā – tiesību lūgt pagaidu aizsardzību) nepārzināšana var novest pie personai labvēlīga sprieduma izpildes grūtībām vai neiespējamībai. Arī Lietuvas Administratīvā procesa likuma 71.pants paredz, ka tiesa var piemērot personai pagaidu aizsardzību pēc savas iniciatīvas⁴⁸.

⁴⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012.gada 17.maija lēmums Nr.SKA-563/2012 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

⁴⁶ Turpat.

⁴⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 19.jūlija lēmums Nr.SKA-796/2010 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

⁴⁸ Lietuvas Administratīvā procesa likums. Pieejams: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_e?p_id=162936&p_query=&p_tr2= (angļu valodā) (aplūkots 2013.gada 23.martā)

Tiesības tiesai piemērot pagaidu aizsardzību pēc savas iniciatīvas noteiktas valstīs, kurās administratīvā akta darbība, pārsūdzot to tiesā, netiek apturēta. Turklāt arī pagaidu tiesas aizsardzības piemērošanas kārtība ir ievērojami atšķirīga, salīdzinot ar Latvijā pastāvošo.

Ņemot vērā, ka Latvijā administratīvā akta darbība, to pārsūdzot tiesā, tiek apturēta, un likumdevējs ir noteicis izņēmumus no vispārējā principa – tiesai nav pamata pēc savas iniciatīvas noteikt papildus izņēmumus. Turklāt par pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļa piemērošanu, ņemot vērā Administratīvā procesa likuma regulējumu, lemj tiesa rakstveida procesā – ja tiesai piešķirtu tiesības piemērot pagaidu aizsardzību pēc savas iniciatīvas, principā tiesai būtu jālemj par pagaidu tiesas aizsardzības nepieciešamību katrā lietā, pretējā gadījumā tiktu pārkāpts personu vienlīdzības princips. Šāds tiesiskais regulējums būtu acīmredzami nesamērīgs un pat antikonsitucionāls, jo bezjēdzīgi pagarinātu lietu izskatīšanas termiņus. Personai ir likumā paredzētas tiesības lūgt pagaidu tiesas aizsardzību, ja tā uzskata, ka pagaidu aizsardzība tai ir nepieciešama. Apstākļi, ka, iespējams, persona nezina savas tiesības lūgt pagaidu aizsardzību, nav attaisnojums, jo tādā gadījumā persona var lūgt juridisko palīdzību.

2. ADMINISTRATĪVĀ AKTA APSTRĪDĒŠANAS UN PĀRSŪDZĒŠANAS IETEKME UZ ADMINISTRATĪVĀ AKTA DARBĪBU UN AR TO SAISTĪTĀ PROBLEMĀTIKA

2.1. Administratīvā akta apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas ietekme uz administratīvā akta darbību Latvijā

Valsts pārvalde savu pārvaldes dabu pauž darbībā⁴⁹. Ar dažādu administratīvo aktu izdošanu tiek regulētas indivīda attiecības ar valsti⁵⁰. Administratīvā akta izdošana ir viens no veidiem, kā valsts pārvalde veic savas funkcijas. Likumdevējs, izdodot normatīvos aktus, regulē jautājumus, kas skar nenoteiktu personu loku, turklāt abstraktos apstākļos⁵¹, turpretī administratīvais akts ir instruments, ar kura palīdzību valsts pārvaldes iestāde nodibina, groza, konstatē vai izbeidz konkrētas tiesiskās attiecības vai konstatē faktisko situāciju⁵².

Ja administratīvā akta apstrīdēšanas vai pārsūdzēšanas procesa *iniciēšana* aptur tā darbību līdz lietas izskatīšanai, šādam procesam tiek piedēvēts *darbību apturošs efekts (suspensive/suspensory effect)*⁵³. Saglabājot *status quo* līdz attiecīgā procesa beigām, administratīvā akta darbību apturošais efekts var būt noderīgs, piemēram, lai izvairītos no priekšlaicīga, prettiesiska kaitējuma nodarīšanas videi, nodrošinātu lēmumu izpildāmību un izvairītos no materiāliem zaudējumiem⁵⁴.

Agris Dreimanis rakstā „Pagaidu aizsardzības līdzekļi administratīvajā procesā tiesā⁵⁵” norāda, ka saskaņā ar 1921.gada Likuma par administratīvām tiesām, kas bija spēkā Latvijā pirms Otrā pasaules kara, 23. pantu protesta vai sūdzības iesniegšana tiesā neapturēja apstrīdētā lēmuma, rīkojuma vai rīcības izpildīšanu, bet tiesa varēja nolemt to apturēt. 1938. gadā pants tika papildināts ar piezīmi, ka administratīvās sodīšanas lietās sūdzības iesniegšana aptur apstrīdamā lēmuma izpildīšanu, izņemot likumā par kārtību un sabiedrisko drošību valstī 6. pantā minētos gadījumus. Tiesa varēja arī atļaut izpildīt lēmumu, rīkojumu vai rīcību, ko bija apturējusi administratīvā vara. Ministru Kabineta noteikumi Nr.154 „Administratīvo

⁴⁹ Paine F.J. *Vācijas administratīvās tiesības* (ceturtais pārstrādātais izdevums). *Vācijas Administratīvā procesa likums*. – Rīga: Tiesu namu agentūra, 2002 - 14.lpp.

⁵⁰ Jansone D., Reinholde I., Ulcāne I. *Latvijas publiskā pārvalde*. Rīga: Latvijas Universitāte, 2002., 148.lpp.

⁵¹ Briede J. *Vispārīgais administratīvais akts*. – Likums un Tiesības, 2009, 11.sējums, nr. 4 (116) - 110.lp.

⁵² Administratīvā procesa likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*.- 2001.14.nov.

⁵³ Epstein Y. *Access to justice: Remedies. Article 9.4 of the Aarhus Convention and the requirement for adequate and affesctive remedies, including injunctive relief*. Pieejams: http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/a.to.j/AnalyticalStudies/Remedies_ReportYE_100311.pdf

(aplūkots 2013.gada 20.martā)

⁵⁴ Turpat.

⁵⁵ Dreimanis A. *Pagaidu aizsardzības līdzekļi administratīvajā procesā tiesā* – Jurista Vārds, 2009, Nr.12 (565)

aktu procesa noteikumi”⁵⁶ neregulēja administratīvā akta pārsūdzēšanas ietekmi uz tā darbību. Savukārt Latvijas Civilprocesa kodeksa II sadaļa, kas regulēja tiesvedību administratīvajās lietās pirms Administratīvā procesa likuma spēkā stāšanās, paredzēja, ka noteiktā termiņā iesniegta sūdzība aptur lēmuma izpildišanu par administratīvā soda uzlikšanu (kodeksa 235. pants). Citu kategoriju lietās Latvijas Civilprocesa kodekss pārsūdzētā lēmuma apturēšanu neparedzēja⁵⁷.

Saskaņā ar pašreiz Latvijā spēkā esošo tiesisko regulējumu administratīvā akta darbība gan tā apstrīdēšanas procesā, gan pārsūdzēšanas procesā tiek apturēta.

Izņēmumi no Administratīvā procesa likuma 185.panta pirmās daļas regulējuma ietverti panta ceturtajā daļā, kurā noteikti gadījumi, kad pieteikuma iesniegšana tiesā neaptur administratīvā akta darbību. Katrs Administratīvā procesa likuma 185.panta ceturtais daļas punkts iekļauts likumā ar konkrētu mērķi. Piemēram, iepriekš minētā panta ceturtais daļas pirmais punkts kā izņēmumu no vispārējās kārtības noteic gadījumu, ja administratīvais akts uzliek pienākumu samaksāt nodokli, nodevu vai veikt citu maksājumu valsts vai pašvaldības budžetā, izņemot sodoša rakstura maksājumus (naudas sodus un soda naudas). Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments ir norādījis, ka izņēmums, kurš noteikts Administratīvā procesa likuma 185.panta ceturtais daļas 1.punktā, norāda uz to, ka maksājumus budžetā likumdevējs ir uzskatījis par pietiekoši svarīgiem, lai tiesa katrā atsevišķā gadījumā izvērtētu, vai šāda maksājuma apturēšana ir attaisnojama ar kādām citām – svarīgām interesēm. Grūtības nodokļu nomaksā vai fakts, ka daļa no nodokļiem jau ir nomaksāta, nevar būt par pietiekamu pamatu lēmuma apturēšanai. Tiesu prakse attiecībā uz šādu lēmumu apturēšanu nevar radīt situāciju, ka vērsšanās tiesā tiktu izmantota par līdzekli nodokļa maksājuma atlikšanai⁵⁸. Saskaņā Administratīvā procesa likuma 185.panta ceturtais daļas 2.punktu pieteikuma iesniegšana tiesā neaptur administratīvā akta darbību, ja tas paredzēts citos likumos. Tādējādi noteikts, ka speciālo likumu normās, atbilstoši likumu regulējošās jomas specifikai, var noteikt gadījumus, kad administratīvā akta darbība netiek apturēta, iesniedzot pieteikumu tiesā. Piemēram, atbilstoši Būvniecības likuma 30.¹ panta trešajai daļai lēmuma par būvniecības apturēšanu, būvdarbu pārtraukšanu vai būvatļaujas atcelšanu, atzīšanu par spēku zaudējušu vai spēkā neesošu apstrīdēšana vai pārsūdzēšana neaptur šā lēmuma darbību.

---

⁵⁶ Administratīvo aktu procesa noteikumi : Ministru Kabineta noteikumi Nr.154. *Latvijas Vēstnesis* . – 1995.4.jūl.

⁵⁷ Dreimanis A. *Pagaidu aizsardzības līdzekļi administratīvajā procesā tiesā* – Jurista Vārds, 2009, Nr.12 (565)

⁵⁸ Piemēram, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 18.maija lēmums lietā Nr.SKA-105/2004, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 3.augusta lēmums lietā Nr.SKA-172/2004 (nepublicēti, aplūkoti *tis.ta.gov.lv*)

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 185.panta piektajai daļai šā panta ceturtajā daļā norādītajos gadījumos pieteicējs, kamēr lietas izskatīšana pēc būtības nav pabeigta, var lūgt tiesu, motivējot lūgumu, apturēt administratīvā akta darbību. Pieteicējs var lūgt administratīvā akta darbības apturēšanu jebkurā brīdī līdz lietas izskatīšanas pēc būtības pabeigšanai, tai skaitā, apelācijas un kasācijas instancēs. Tādējādi tiesas rīcībā ir līdzeklis, kā izdarīt „izņēmumu no izņēmuma”. Tiesas rīcībai, pilnībā vai daļā apmierinot pieteicēja lūgumu (proti, pieļaujot izņēmumu no izņēmuma) un attiecīgi pieņemot lēmumu par pārsūdzētā administratīvā akta vai faktiskās rīcības darbības apturēšanu, jābūt pamatotai ar īpašiem, ārkārtējiem un individualizētiem apstākļiem, kuru esamību likumdevējs nevarēja potenciāli paredzēt un līdz ar to izvērtēt intereses būtiskumu sabiedrības interešu kontekstā⁵⁹. Tādējādi, lemjot par pārsūdzētā administratīvā akta vai faktiskās rīcības darbības apturēšanu, nav vērā ņemami tādi apsvērumi par pieteicēja tiesību iespējamo ierobežojumu, ko likumdevējs jau identificējis, nosakot, ka, personai vēršoties tiesā, administratīvā akta darbība apturēta netiek⁶⁰.

Tātad, lai arī vispārēji administratīvā akta darbība, to pārsūdzot, tiek apturēta, likumos ietverti arī daudzi izņēmumi. Tomēr gan gadījumā, kad administratīvā akta darbība, to pārsūdzot, tiek apturēta, gan gadījumā, kad netiek, persona var lūgt tiesai noteikt pretējo – tas ir, apturēt neapturēta administratīvā akta darbību vai otrādi.

2.2. Administratīvā akta apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas ietekme uz administratīvā akta darbību ārvalstīs

Ne visu valstu likumdevēji ir lēmuši, ka administratīvā akta darbība, to apstrīdot vai pārsūdzot, tiek apturēta.

Vācijā administratīvā akta apstrīdēšanai un pārsūdzēšanai piemīt tā darbību apturošs afekts (*suspensiveffekt*)⁶¹, balstoties uz principu, ka strīdīgs administratīvais akts nevar tikt izpildīts⁶². Tāpat kā Administratīvā procesa likums Latvijā, arī Vācijas likums paredz izņēmumus no vispārējā principa un iespēju tādos gadījumos lūgt administratīvā akta darbības

---

⁵⁹ Autoru kolektīvs Dr.iur.J.Briedes vispārīgā zinātniskā redakcijā *Administratīvais process tiesā*. – Rīga: Latvijas Vēstnesis 424.lpp.

⁶⁰ Autoru kolektīvs Dr.iur.J.Briedes vispārīgā zinātniskā redakcijā *Administratīvais process tiesā*. – Rīga: Latvijas Vēstnesis 424.lpp

⁶¹ Vācijas Administratīvā procesa kodeksa 80.panta pirmā daļa. Pieejams: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_vwgo/englisch_vwgo.html (angļu valodā) (aplūkots 2013.gada 23.martā)

⁶² Schmitz T. *Non judicial control of administrative action in Germany*. Pieejams: http://lehrstuhl.jura.uni-goettingen.de/tschmitz/Downloads/Schmitz_Non-judicial-admin-control_contents.pdf (aplūkots 2013.gada 23.martā)

apturēšanu. 80.a pantā atsevišķi regulēta iestāžu un tiesas iespējamā rīcība, kad trešā persona apstrīdējusi vai pārsūdzējusi citai personai izdotu labvēlīgu administratīvo aktu.

Igaunijā pagaidu tiesas aizsardzība (*Esialgse õiguskaitse*) regulēta Administratīvā procesa kodeksa (*Halduskohtumenetluse seadustik*) 24.nodaļā. Saskaņā ar Igaunijā spēkā esošo tiesisko regulējumu administratīvā akta apstrīdēšanai un pārsūdzēšanai nav tā darbību apturošas ietekmes⁶³. Vienlaikus no 2012.gada 1.janvāra Igaunijā spēkā esošajā Administratīvā procesa kodeksā ietverts regulējums, kas ļauj personai lūgt tiesai pagaidu aizsardzību jau apstrīdēšanas procesā.

Arī Beļģijā administratīvā akta darbība netiek apturēta to apstrīdot un pārsūdzot, jo, ja katra administratīva akta darbība, to apstrīdot un pārsūdzot, tiktu apturēta, valsts pārvalde nevarētu normāli funkcionēt. Iestādes lēmums tiek uzskatīts par tiesisku, līdz tiek pierādīts pretējais⁶⁴.

Lionels Nevils Brovns, Džons S. Bells un Džins Mišels Galaberts (*Lionel Neville Brown, John S. Bell, Jean-Michel Galabert*) grāmatā „French administrative law” raksta, ka Francijā administratīvā akta pārsūdzēšana neaptur tā darbību, ņemot vērā principu, ka administratīvais akts, ja jau tas ir izdots, jāpilda⁶⁵. Šis noteikums izriet no valsts iestāžu izdoto dokumentu likumības prezumpcijas (*bénéfice du préalable*), kā arī no administratīvo tiesību būtības, kuras piemērojot, jāievēro [procesuālā] ātruma prasība⁶⁶.

Arī Lietuvā administratīvā akta pārsūdzēšana vispārēji neaptur tā darbību⁶⁷.

Tādējādi principā likumdevējam, izstādādot administratīvā procesa tiesā regulējumu, konceptuāli jāizšķiras, kāda būs administratīvā akta pārsūdzēšanas ietekme uz tā spēkā esamību. Katram no šiem modeļiem ir savs zinātniskais pamatojums un to, kurš regulējums vairāk piemērots attiecīgajā valstī, nosaka vairāki faktori. Lai izvairītos no problēmām, ko rada administratīvā akta izpilde, ja pēc tam tas tiek atzīts par prettiesisku, valstis izvēlas automātisko administratīvā akta darbības apturēšanās modeli, savukārt, lai valsts pārvalde

---

⁶³ Citizens' Access to justice and judicial bodies in environmental matters. National particularities and influences of European Union Law. Questionnaire. Pieejams: <http://aca-europe.eu/seminars/Bruxelles2012/Estonia.pdf> (aplūkots 2013.gada 23.martā)

⁶⁴ Veny L.M., De Munck E. Effectiveness of administrative appeals within the framework of administrative justice in Belgium. Pieejams: <http://www.rtsa.ro/en/files/TRAS-32E-2011-17Veny-Munck.pdf> (aplūkots 2013.gada 23.martā).

⁶⁵ Brown N.L., Bell J.S., Galabert J.M. *French administrative law*. Fifth edition. Clarendon press.Oxford,1998,122.lpp.

⁶⁶ Ģenerālvokāta Damaso Ruisa-Harabo Kolomera [*Damaso Ruiz-Jarabo Colomer*] secinājumi lietā C-232/05, sniegti 2006.gada 18.maijā (Eiropas Kopienu komisija pret Francijas Republiku). Pieejami: http://curia.europa.eu/juris/document/document_print.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30db62043d83097b4988a6b09501b4621949.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuKc3v0?doclang=LV&text=&pageIndex=0&mode=DOC&docid=72537&occ=first&dir=&cid=113407 (aplūkoti 2013.gada 23.martā)

⁶⁷ Citizens' Access to justice and judicial bodies in environmental matters. National particularities and influences of European Union Law. Questionnaire. Pieejams: <http://aca-europe.eu/seminars/Bruxelles2012/Lithuania.pdf> (aplūkots 2013.gada 23.martā)

spētu efektīvāk funkcionēt (lai tā savā ziņā netiktu uz laiku paralizēta), administratīvais akts tiek pildīts nekavējoties, un tikai izņēmuma situācijās tā darbība tiek apturēta.

2.3. Atsevišķu administratīvo aktu pārsūdzēšanas ietekmes uz tā darbību izvērtējums, iespējamie grozījumi

2.3.1. Būvatļauja

Īpaša nozīme pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu pareizai un pamatotai piemērošanai ir būvniecības procesā. Būvniecības process ir specifisks, jo tas *prasa* lielus resursus, kā arī skar vai var skart arī citas personas, ne tikai pašus būvdarbu veicējus vai pasūtītājus, turklāt var neatgriezeniski nodarīt kaitejumu videi. Publisko būvniecības tiesību nozare tradicionāli tiek uzskatīta par sarežģītu tiesību nozari, kurā pastāv liels daudzums dažāda ranga normatīvo tiesību aktu⁶⁸.

Būvniecības procesā var nodalīt atsevišķas secīgas stadijas, tādējādi mazinot būvniecības veicēja risku izdarīt dažādu resursu ieguldījumus būvniecībā, kas var izrādīties neatbilstoša likumu prasībām, kā arī nodrošinot publiskās varas kontroli pār būvniecības norisi visā būvniecības procesa laikā⁶⁹. Atbilstoši Būvniecības likuma 1.panta 12.punktam būvniecība ir visu veidu būvju projektēšana un būvdarbi. Konkrēta objekta būvniecību, tostarp būves nojaukšanu virza vairāki secīgi izdoti kompetento iestāžu tiesību akti. Pamatā būvniecības process tiek uzsākts ar arhitektūras un plānošanas uzdevumu (būves nojaukšanas gadījumā ar būves nojaukšanas uzdevumu), kam seko tehnisko noteikumu izdošana, projektēšana, projekta akceptēšana un būvatļaujas iesniegšana. Tā kā personas tiesības veikt būvdarbus atbilstoši Būvniecības likuma 1.panta 2.punktam noteic tieši būvatļauja, parasti būvatļauja (vai atteikšanās izsniegt būvatļauju) kā šā procesa noslēdzošais akts tiek uzskatīta par administratīvo aktu, kuru tās adresāts vai trešās personas var pārsūdzēt. Ņemot vērā, ka būvatļaujas saņemšana saistīta ar noteiktu dokumentu iesniegšanu būvvaldē, būvatļaujas tiesiskums ir saistīts ar iepriekšējo būvniecības procesa posma tiesiskumu⁷⁰.

2013.gada 18.aprīlī 3.lasījumā saeima atbalstīja grozījumus Būvniecības likumā, kuri paredz, ka būvatļaujas pārsūdzētājam jālūdz būvatļaujas darbības apturēšana un tiesai, izvērtējot pārsūdzētās būvatļaujas pirmšķietamo prettiesiskumu, attiecīgais lūgums jāizlemj vienlaikus ar lietas ierosināšanu. Tādējādi likumdevējs noteicis, ka būvatļaujas darbība, to

⁶⁸ Čepāne I., Meijere S. *Patvaļīgā būvniecība, Satversme un vispārīgie tiesību principi* - Jurista Vārds, 2003. Nr.36 (294)

⁶⁹ Vīduša R. *Būvniecības administratīvā procesa specifika pasaulē un Latvijā*. Likums un Tiesības, 2004, 6. sēj., Nr. 7 (59), 203. lpp

⁷⁰ Detlava D. *Būvprojektēšanas un būvdarbu tiesiskās problēmas*. -Jurista Vārds, 2007, 49 (502)

pārsūdzot, automātiski netiek apturēta, tas ir, mainījies līdz šim pastāvošo *kārtību*. Autore šajā nodaļā mēģinās noskaidrot, vai pagaidu aizsardzība (administratīvā akta darbības atjaunošana) uzskatāma par pietiekoši efektīvu privātpersonas tiesību aizsardzības līdzekli vai grozījumi, kas paredz, ka trešās personas iesniegts pieteikums tiesā neaptur būvatļaujas darbību, privātpersonas tiesību aizsardzību nodrošinās efektīvāk.

Saskaņā ar Orhūsas konvencijas⁷¹ 9.panta, kurā nostiprinātas personu tiesības vērsties tiesu iestādēs ar vidi saistītos jautājumos, ceturto daļu dalībvalstīm (tai skaitā, Latvijai) ir jānodrošina pamatoti un efektīvi tiesiskie līdzekļi, tai skaitā, pagaidu tiesas aizsardzība. Iespēja lūgt pagaidu tiesas aizsardzību un citai personai izdota vidi skaroša labvēlīga administratīvā akta darbības apturēšanu palīdz nodrošināties pret gadījumiem, kad pieteicējs juridiski lietā *uzvar*, bet praktiski tāpat ir zaudējis, jo kaitējums videi, kuru viņš vēlējās novērst, jau ir radīts⁷². Tātad principā nevienā Orhūsas konvencijas dalībvalstī nedrīkstētu būt situācija, ka persona, kura ir tiesīga apstrīdēt un pārsūdzēt, piemēram, citai personai izsniegtu administratīvo aktu, kas ļauj veikt vidi ietekmējošas darbības, nevar panākt, ka būvatļaujas darbība tiek apturēta pirms galīgā sprieduma lietā spēkā stāšanās. Vienlaikus katras valsts likumdevējs var izvēlēties, kā to nodrošināt – ļaut lemt tiesai vai noteikt automātisku būvatļaujas darbības apturēšanos uzreiz, kad tā tiek apstrīdēta vai pārsūdzēta. Lai arī, vērstoties tiesā ar lūgumu atcelt būvatļauju, ne vienmēr konstatējami īpaši ar vides aizsardzību saistīti jautājumi, kas uz attiecīgo lietu liktu raudzīties citādi kā uz lietu, kura izvērtējama, pamatā ņemot vērā būvniecības, nevis vides tiesības⁷³, nenoliedzami, tieši ar būvatļauju piešķirto tiesību realizēšana parasti rada tiešu ietekmi uz vidi.

Būvatļauja attiecībā pret tās saņēmēju ir labvēlīgs administratīvais akts, līdz ar to būvatļaujas pārsūdzētāji ir personas, kurus plānotā vai uzsāktā būvniecība var skart nelabvēlīgi (šādas personas parasti tiek dēvētas par *kaimiņiem*). Lai kaimiņš varētu iesaistīties kāda būvniecības procesā pieņemta lēmuma apstrīdēšanā, viņam jābūt tiesīgam to darīt⁷⁴. Jēdziens "kaimiņu tiesības" tika ieviests ar "Saburovas lietu"⁷⁵, nesaraujami saistot to ar

---

⁷¹ 2002.gada 18.aprīļa likums "Par 1998.gada 25.jūnija Orhūsas konvenciju par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem" . Pieejams <http://www.likumi.lv/doc.php?id=61586> (aplūkots 2013.gada 18.martā)

⁷² www.unece.org/env/.../Final_report_remediesYE.doc

⁷³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 22.jūnija spriedums lietā Nr.SKA-255. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/info/archive/departament3/2006/> (aplūkots 2013.gada 23.martā)

⁷⁴ Krampuža I. *Kaimiņš kā trešā persona būvniecības procesā*. – Jurista Vārds, 2005, 1(596)

⁷⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 22.jūnija spriedums lietā Nr.SKA-255. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/info/archive/departament3/2006/> (aplūkots 2013.gada 23.martā)

īpašnieka tiesībām uz īpašumu, apkārtējo iedzīvotāju tiesībām dzīvot kvalitatīvā vidē, kā arī piedalīties ar to saistītu lēmumu pieņemšanā⁷⁶.

Raksturojot tiesisko situāciju Latvijā, jāmin Administratīvā procesa likuma 185.panta ceturtais daļas 2.punkts noteikto, ka izņēmumi no vispārējā principa, ka administratīvā akta darbība tiek apturēta, iesniedzot pieteikumu tiesā, tiek apturēta, var tikt noteikti citos likumos.

Būvniecības likuma 30.¹ panta trešā daļa noteic, ka lēmuma par būvniecības apturēšanu, būvdarbu pārtraukšanu vai būvatļaujas atcelšanu, atzīšanu par spēku zaudējušu vai spēkā neesošu apstrīdēšana vai pārsūdzēšana neaptur šā lēmuma darbību. Šajos gadījumos, ja persona vēlas, lai administratīvā akta darbība tiktu apturēta, tai ir jāizsaka tiesai šāds lūgums. Pētot tiesu praksti, autore secina, ka tiesas atzīst, ka citu, šajā pantā neminētu būvniecības procesā pieņemtu lēmumu darbība, tos pārsūdzot tiesā, tiek apturēta uz likuma pamata, un tiesai, saņemot lūgumu par šāda administratīvā akta darbības apturēšanu, ir jāatsaka to pieņemt izskatīšanai saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 185¹.panta ceturto daļu. Piemēram, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2010.gada 7.oktobra lēmumā Nr.SKA-898/2010 atzinis, ka starp Būvniecības likuma 30.¹ panta trešajā daļā minētajiem lēmumiem, kuru pārsūdzēšana tiesā neaptur to darbību, nav norādīts lēmums par būves nojaukšanu, pieteikuma iesniegšana tiesā par tāda lēmuma atcelšanu, ar kuru uzdots novērst patvaļīgas būvniecības sekas, aptur šā lēmuma darbību ar pieteikuma iesniegšanas dienu atbilstoši Administratīvā procesa likuma 185.panta pirmajai daļai⁷⁷.

Tātad Būvniecības likums (pirms pēdējo pieņemto grozījumu spēkā stāšanās) paredz, ka ar pieteikuma iesniegšanu tiesā netiek apturēta personas tiesību *atņemšana* administratīvā akta darbība. Principā Būvniecības likuma regulējumā pašreizējā tā redakcijā iespējams raksturot kā piesardzīgu – ar tiesību normām tiek mēģināts saglabāt pēc iespējas nemainīgu situāciju līdz lietas izskatīšanai pēc būtības – ja personai izsniegtā būvatļauja ir pārsūdzēta, tiesību normas tai liedz būvēt līdz tiesa nolēmusi (pieņemot lēmumu par pagaidu aizsardzības līdzekļa piemērošanu vai izspriežot lietu pēc būtības) pretējo, savukārt, ja personai uzlikts tiesisks pienākums, piemēram, nojaukt patvaļīgi uzbūvētu būvi, tai nav jārīkojas, līdz brīdim, kad ar tiesas nolēmumu attiecīgais pienākumu uzliedzošais administratīvais akts atstāts negrozīts.

Analizējot, vai atļaut personai būvniecību, ja tās tiesiskums tiek apšaubīts (to pārsūdzot tiesā), saduras konstitucionāli nostiprinātās tiesības dzīvot labvēlīgā vidē un tiesības uz īpašumu (tai skaitā, tā izmantošanu). Lai arī esošās situācijas saglabāšana līdz tiesas sprieduma spēkā stāšanās brīdim var novērst vēlāk par prettiesisku atzītas būvniecības sekas,

⁷⁶ Krampuža I. *Kaimiņš kā trešā persona būvniecības procesā*. – Jurista Vārds, 2005, 1(596)

⁷⁷ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 7.oktobra lēmums lietā Nr.SKA-898/2010 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

viennozīmīgi tādējādi uz tiesvedības laiku var tikt nepamatoti ierobežotas privātpersonas tiesības.

Neskatoties uz to, ka Latvijā privātpersona var lūgt administratīvā akta darbības atjaunošanu, tas ir, mēnesi pēc lietas ierosināšanas saņemt tiesas lēmumu un turpināt būvniecību, turklāt, ar *papildus pārliecību*, ka tā ir tiesiska, citās valstīs tieši uz *trešās personas pleciem* ir lūgt būvatļaujas darbības apturēšanu un pierādīt tās apturēšanas nepieciešamību. Piemēram, Vācijā tieši personai, kura iebilst pret citai personai izdota labvēlīga administratīvā akta tiesiskumu, ir aktīvi jārīkojas, ja tā vēlas apturēt būvniecību. Vācijas Federālā būvniecības likuma 212.a pants noteic, ka, trešajai personai apstrīdot vai pārsūdzot būvniekam izdotu atļauju, tās darbība netiek apturēta⁷⁸. Tādējādi, ja kaimiņš ir iesniedzis apstrīdēšanas iesniegumu vai pieteikumu un vēlas, lai būvniecība tiktu apturēta, viņš saskaņā ar Vācijas Administratīvā procesa likuma 80.a un 80. (5) pantiem var lūgt administratīvā akta darbības apturēšanu⁷⁹. Izvērtējot trešās personas lūgumu, tiesas vērtē, kādas sekas pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļa piemērošana var radīt visām publiskajām un privātajām interesēm un parasti būvdarbus neaptur, ja pieteicējs pret būvniecību tiesvedības laikā var tikt aizsargāts ar kādiem papildus pasākumiem (piemēram, sienām, kas aizsargā pret trokšņiem, darbības ierobežojumiem), kas neaptur pašus būvdarbus⁸⁰.

Principā būvatļaujas darbības automātiskā apturēšanās vai neapturēšanās ir cieši saistīta ar valstī pastāvošo pagaidu tiesas aizsardzības izpratni un piemērošanas iespējamību. Latvijā tiesas praktiski vienmēr lietās, kuras skar būvatļauju, konstatē subjektīvā kritērija pastāvēšanu, atzīstot lielu finansiālo zaudējumu iespējamību, ja būvatļauja tiks apturēta līdz galīgā tiesas nolēmuma spēkā stāšanās brīdim⁸¹. Tādējādi principā šobrīd, lai būvatļaujas darbība tiktu atjaunota, būvniekam jāpierāda lēmuma pirmšķietamais prettiesiskums.

Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments atzinis, ka tiesas aizsardzības efektivitāte ir atkarīga, cita starpā, no pagaidu aizsardzības līdzekļu piemērošanas efektivitātes. Līdz ar to, lai pienācīgi nodrošinātu efektīvu tiesas aizsardzību, tiesai nepieciešamība piemērot pagaidu noregulējumu ir jāizvērtē ar konkrētā situācijā iespējami

---

⁷⁸ Vācijas Federālais būvniecības kodekss. Pieejams: <http://www.iuscomp.org/gla/statutes/BauGB.htm#210> (angļu valodā) (aplūkots 2013.gada 18.martā)

⁷⁹ Mütze M., Senff T., C.Foller J. *Real Estate Investments in Germany. Transactions and Development. 2nd edition.* Pieejams: http://books.google.lv/books?id=7y0XYUTvkXsC&pg=PA39&lpg=PA39&dq=suspensive+effect+building+per+mit+germany&source=bl&ots=SGCiGTBbsB&sig=59VrfBshDK6MdPVQpdAVxywdj4k&hl=lv&sa=X&ei=x_cMUZ7AL6qK4gT79YHwCw&ved=0CC8Q6AEwAQ#v=onepage&q=suspensi&f=false (aplūkots 2012.gada 24.martā)

⁸⁰ Citizens' Access to justice and judicial bodies in environmental matters. National particularities and influences of European Union Law. Questionnaire. Pieejams: <http://aca-europe.eu/seminars/Bruxelles2012/Germany.pdf> (aplūkots 2013.gada 23.martā)

⁸¹ Piemēram, Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 5.novembra lēmums lietā Nr.A420552212 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

lielāko rūpību⁸². Ierobežotais procesuālais termiņš nevar būt par pamatu tiesai atteikties no objektīvās izmeklēšanas principa piemērošanas, kā arī nevar būt šķērslis tiesai pirms jautājumu par administratīvā akta darbības apturēšanu izlemšanas pieprasīt no procesa dalībniekiem iesniegt pierādījumus, ar kuriem: 1) ir pamatots administratīvais akts; 2) pieteicēja apsvērumus par administratīvā akta prettiesiskumu⁸³.

Ņemot vērā arī tiesu praksē pastāvošās atziņas par pirmšķietamā prettiesiskuma izpratni (proti, ka pierādījumi nav jāvērtē virspusēji), autores ieskatā, būvniekam saskaņā ar pašreiz spēkā esošo tiesisku regulējumu, ir nodrošināta efektīva iespēja aizsargāt savas tiesiskās intereses un turpināt būvniecību. Vēlēšanos no būvnieku puses tiesisko regulējumu grozīt, nosakot, ka būvatļaujas darbība, to pārsūdzot, netiek apturēta, līdz ar to izskaidrojama vienīgi ar neticību tiesu varai (neticību, ka pagaidu tiesas aizsardzības kārtībā tiks sasniegts tiesisks un būvnieka tiesiskajām interesēm atbilstošs rezultāts). Tomēr, ņemot vērā, ka atteikumu atjaunot administratīvā akta darbību, būvnieks var pārsūdzēt līdz Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentam, tas ir, vairākkārtīgi lūgt tiesu pārskatīt no likuma izrietošo automātisko būvatļaujas darbības apturēšanos, tā rīcībā ir pietiekami līdzekļi savu tiesisko interešu aizstāvēšanai. Turklāt būtiski, ka, pamatojoties uz pagaidu tiesas aizsardzības kārtībā atjaunotu būvatļauju, pieļaujama būves nodošana ekspluatācijā (Administratīvā apgabaltiesa 2012.gada 4.jūlija lēmumā administratīvajā lietā Nr.A420398712⁸⁴ atzina, ka, ņemot vērā Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 27.augusta lēmumā lietā Nr.SKA-495/2007 izdarītos secinājumus, situācijās, kad būvatļaujas darbība citā tiesvedībā tiek atjaunota, Būvniecības likuma 30.¹panta piektā daļa neliedz pašvaldībai izskatīt iesniegumu un izlemt jautājumu par attiecīgas būves nodošanu ekspluatācijā).

Tādējādi, kopsakarā aplūkojot faktisko situācijā Latvijā (bieži tiek pārsūdzētas nozīmīgu (lielu) objektu būvniecībai izsniegtās būvatļaujas), būvnieku procesuālās tiesības (lūgt būvatļaujas darbības atjaunošanu), tiesu praksē pastāvošos principus administratīvā akta darbības atjaunošanai (subjektīvā kritērija pastāvēšana būvniecības lietās netiek apšaubīta, turklāt arī, vērtējot, vai pirmšķietamo pārsūdzētā lēmuma tiesiskumu, tiesa pierādījumus nevērtē objektīvi), autores ieskatā, Latvijai piemērots ir regulējums, kas paredz būvatļaujas darbības apturēšanos ar pieteikuma iesniegšanu tiesā. Šāds regulējums turklāt ļauj būvniekam kontrolēt procesa gaitu (tas ir, izvērtēt, vai lūgt atjaunot būvatļaujas darbību), nevis turpināt

---

⁸² Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 26.jūnija lēmums lietā Nr.SKA-455/2007 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

⁸³ Administratīvās apgabaltiesas 2008.gada 7.janvāra lēmums administratīvajā lietā Nr.AA43-1441-08/4 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

⁸⁴ Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 4.jūlija lēmums administratīvajā lietā Nr.A420398712 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

būvēt, zinot, ka būvatļauja ir pārsūdzēta un tiesas viedokli par būvatļaujas tiesiskumu uzzinot tikai, iespējams, pēc pāris gadiem.

Papildus autore vēlas akcentēt iespējamus finansiālos zaudējumus, ko būvniekam var radīt administratīvā tiesvedība par būvatļaujas atcelšanu. Pirmkārt, būvatļaujas darbības apturēšanās ar pieteikuma par tās atcelšanu iesniegšanu tiesā kontekstā būtisks aspekts, protams, ir iespējamie finansiālie zaudējumi. Vienlaikus, ja būvatļaujas saņēmējs lūdz tās darbības atjaunošanu, tiesai šāds lūgums jāizskata mēneša laikā, turklāt, ja šāda nepieciešamība tiek pienācīgi pamatota, – arī ātrāk. Tāpat saskaņā ar Latvijas tiesisko regulējumu un tiesību normu interpretāciju, kā minēts iepriekš, būvniekam, lūdzot pagaidu tiesas aizsardzību – būvatļaujas darbības atjaunošanu -, jārēķinās ar iespējamām finansiālajiem zaudējumiem gadījumā, ja būvatļaujas darbība tiek atjaunota, bet ar spriedumu – atcelta. Ir valstis, kurās pusei, kas lūdz pagaidu tiesas aizsardzību ar vidi saistītās lietās, jāsamaksā drošības nauda, kura tiek izmantota, lai segtu otram pusei radītos zaudējumus, ja tie radušies nepamatota pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļa piemērošanas rezultātā. Ja pagaidu tiesas aizsardzību lūgusi puse lietā *uzvar, drošības nauda* tiek atmaksāta⁸⁵. Šāda kārtība raksturīga valstīm, kurās pagaidu tiesas aizsardzība jālūdz tieši būvatļaujas pārsūdzētājam, ņemot vērā, ka būvniecības apturēšana būvniekam var radīt ievērojamus zaudējumus. Atsevišķās valstīs aktuāls ir jautājums par pagaidu aizsardzības lūguma iesniedzēju atbildību par iespējamām zaudējumiem, kas būvatļaujas saņēmējam nodarīti ar pagaidu aizsardzības piemērošanu.

Ņemot vērā Latvijas tiesisko regulējumu, nav iespējamās situācijas, kad pieteikuma iesniedzējs varētu būt materiāli atbildīgs par būvatļaujas saņēmējam ar pieteikuma (iespējams – nepamatota) iesniegšanu tiesā. Ja tiesa ir konstatējusi pieteicēja subjektīvās tiesības vērsties tiesā attiecīgajā situācijā un tādējādi atbilstoši likumdevēja noteiktajam ar pieteikuma tiesā iesniegšanas brīdi apturēt būvatļaujas darbību, kā arī, ja būvatļaujas adresāts ir lūdzis būvatļaujas darbības atjaunošanu, ko tiesa nav apmierinājusi, nav samērīgi no pieteicēja lūgt segt jebkādus būvatļaujas adresātam radītos zaudējumus arī gadījumā, ja ar galīgo nolēmumu būvatļauja atzīta par tiesisku.

2.3.2. Cits lēmums

Papildus autore vēlas akcentēt cita būvēt atļaujoša administratīvā akta tiesisko dabu.

---

⁸⁵ Epstein Y. *Access to justice: Remedies. Article 9.4 of the Aarhus Convention and the requirement for adequate and effective remedies, including injunctive relief.* Pieejams: http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/a.to.j/AnalyticalStudies/Remedies_ReportYE_100311.pdf (aplūkots 2013.gada 20.martā)

Kā noskaidrots iepriekš, tiesu praksē tiek atzīts, ka būvatļauja ir administratīvais akts, tā kā tas ir būvniecības procesa ietvaros pieņemts lēmums ar galīgā noregulējuma raksturu, jo dod tiesības uzsākt būvdarbus. Tomēr tas nav vienīgais būvniecības procesā pieņemtais lēmums ar galīgā noregulējuma raksturu, kas dod tiesības uzsākt būvdarbus. Ministru kabineta 1997.gada 1.aprīļa noteikumu Nr.112 „Vispārīgie būvnoteikumi”⁸⁶ 62.punkts noteic gadījumus, kad būvprojekts un būvatļauja nav nepieciešama. Piemēram, atbilstoši 62.1.punktam būvatļauja un būvprojekts nav nepieciešami pagaidu būvei, ja tās apjoms, būvvieta un nojaukšanas termiņš saskaņots būvvaldē, un atbilstoši 62.6.punktam - atsevišķu teritoriju labiekārtojuma elementu (apgaismes ķermeņu, žogu, norobežojumu, soliņu, atkritumu urnu, bērnu rotaļu ierīču, velosipēdu stāpīvu un tamlīdzīgu mazo arhitektūras formu, gājēju ceļiņu) izvietojumam (izveidošanai), ja to novietojums zemes gabalā un vizuālais risinājums saskaņots būvvaldē. Tātad šajos un vairākos citos apakšpunktos minētajos gadījumos būvvaldes saskaņojums dod tiesības uzsākt būvdarbus. Līdz ar to šādam saskaņojumam, tāpat kā atteikumam sniegt attiecīgu saskaņojumu, piemīt galīgā noregulējuma raksturs un līdz ar to tas ir apstrīdams un pārsūdzams.

Kā izriet no iepriekš minētās nodaļas, būvvaldes saskaņojums nav starp Būvniecības likuma 30.¹ panta trešajā daļā minētajiem lēmumu veidiem, kuru darbība, tos apstrīdot un pārsūdzot, netiek apturēta uz likuma pamata. Lai arī būvvaldes saskaņojumam atbilstoši Ministru kabineta 1997.gada 1.aprīļa noteikumu Nr.112 „Vispārīgie būvnoteikumi” 62.punktam ir tādas pašas sekas kā būvatļaujai, autoresprāt, lietderīgāk būtu, ja šāda lēmuma apstrīdēšana un pārsūdzēšana neapturētu tā darbību. Autoresprāt, likumdevējs, paredzot gadījumus, kad nav nepieciešama būvatļauja un būvprojekts, noteicis vienkāršotu iespēju uzsākt būvdarbus. Iepriekš minētajā pantā ietvertie gadījumi paredz salīdzinoši vienkāršu būvdarbu veikšanu, tāpēc ir loģiski, ka to veikšanai nav nepieciešams, piemēram, organizēt sabiedrisko apspriešanos. Šādi būvdarbi neprasa arī lielus resursus no to veicēja.

Līdz ar to, autores ieskatā, piemēram, pagaidu būves saskaņojuma apstrīdēšanai un pārsūdzēšanai nevajadzētu apturēt šāda lēmuma darbību, jo pretējā gadījumā varētu runāt par samērīguma principa pārkāpumu. Pat gadījumā, ja būvvaldes saskaņojums tiktu atzīts par prettiesisku, personai attiecīgās būves nojaukšana nevarētu radīt milzīgus izdevumus un apgrūtinājumu, turpretī gadījumā, ja šāda lēmuma darbība, to apstrīdot un pārsūdzot, tiktu apturēta, idejiski zustu jēga Ministru kabineta 1997.gada 1.aprīļa noteikumu Nr.112 „Vispārīgie būvnoteikumi” 62.punktā iekļautajiem gadījumiem. Gadījumos, kad nav nepieciešams būvprojekts un būvatļauja, tikai būvvaldes „rokās” ir izlemt, vai dot attiecīgu

---

⁸⁶ Vispārīgie būvnoteikumi: Ministru kabineta 1997.gada 1.aprīļa noteikumi Nr.112, Latvijas Vēstnesis, 1997.4.aprīlis, Nr.88

saskaņojumu, un ja tā ir izlēmusi personai pozitīvi, pamatoti būtu, ja arī persona, kura pret šādu būvniecību iebilst (pieņemot, ka pats būvvaldes saskaņojuma adresāts nebūs ieinteresēts to apstrīdēt un pārsūdzēt), nevarētu ar savu rīcību, iesniedzot apstrīdēšanas iesniegumu vai pieteikumu tiesā, apturēt tā darbību.

Ņemot vērā iepriekš minēto, autores ieskatā, Būvniecības likuma 30.¹ panta trešajā daļā, kurā noteikti būvniecības procesā pieņemti lēmumi, kuru apstrīdēšana vai pārsūdzēšana neaptur to izpildi, būtu jāietver arī Ministru kabineta 1997.gada 1.aprīļa noteikumu Nr.112 „Vispārīgie būvnoteikumi”⁸⁷ 62.¹ punkta kārtībā pieņemtais lēmums (būvvaldes saskaņojums).

---

⁸⁷ Vispārīgie būvnoteikumi: Ministru kabineta 1997.gada 1.aprīļa noteikumi Nr.112, Latvijas Vēstnesis, 1997.4.aprīlis, Nr.88

3. NETIPISKI PAGaidu TIESAS AIZSARDZĪBAS LĪDZEKĻU PIEMĒROŠANAS GADĪJUMI

3.1. Gadījumi, kad pārsūdzēts izpildīts administratīvais akts vai administratīvais akts, kuru uzsākts pildīt

Fakts, ka administratīvais akts ir izpildīts, neliedz personai vērsties tiesā. Pagaidu tiesas aizsardzības kontekstā būtiski izšķirt divu veidu gadījumus, kad persona, kurai adresētais administratīvais akts tiek pildīts vai jau ir izpildīts, var būt ieinteresēta lūgt pagaidu tiesas aizsardzību, kurus autore akcentēs turpmāk šajā nodaļā.

Administratīvais akts ar izpildi var zaudēt vai nezaudēt spēku. No Administratīvā procesa likuma 82.panta pirmās daļas izriet, ka viens no veidiem, kā administratīvais akts zaudē spēku, ir administratīvā akta izpildīšana. Ievērojot, ka administratīvais akts rada tiesiskas sekas (rada, groza vai izbeidz tiesiskās attiecības), tas ir, piešķir tiesības vai uzliek pienākumus, pieņemams, ka administratīvais akts ir izpildīts ar brīdi, kad ir izpildīts administratīvajā aktā noteiktais pienākums vai īstenotas ar administratīvo aktu noteiktās tiesības⁸⁸.

Noteikums, ka administratīvais akts zaudē spēku ar izpildi, attiecas uz tādiem administratīvajiem aktiem, kuri paredz kādas atsevišķas tiesiskas vai faktiskas darbības (vai to kopuma) izpildi⁸⁹. Piemēram, būvatļauja dod tiesības uzbūvēt apstiprinātajā būvprojektā paredzēto ēku. Pēc būvatļaujā paredzēto darbu pabeigšanas un ēkas pieņemšanas ekspluatācijā būvatļauja zaudē spēku ar izpildi⁹⁰. Tāpat gadījumos, kad administratīvais akts uzliek personai kādu tiesisku pienākumu, tajā ir norāde par nekavējošu izpildi un tādējādi tas tiek izpildīts pirms vērsšanās tiesā, administratīvais akts teorētiski ir zaudējis spēku un tiesā var pārbaudīt vienīgi tā tiesiskumu (tas ir, tiesai vairs nav jālemj par tā atcelšanu, taču tiesai saglabājas pienākums vērtēt atceltā administratīvā akta tiesiskumu, kā tas izriet no Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmās daļas⁹¹). Pagaidu tiesas aizsardzības kontekstā situācijās, kad administratīvā akta izpilde ir uzsākta, jāņem vērā Administratīvā procesa likuma 185.panta

⁸⁸ Danovskis E. *Iestādes lēmuma un civiltiesiska līguma mijiedarbība*. Pieejams: http://rln.lv/en/publications/2009_07_28_JV_Iestades_lemums.pdf (aplūkots 2013.gada 22.martā)

⁸⁹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011.gada 13.maija spriedums lietā Nr.SKA-210/2011. Pieejams: http://www.at.gov.lv/files/archive/department3/2011/210-ska-2011ur_ad.pdf (aplūkots 2013.gada 22.martā)

⁹⁰ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011.gada 13.maija spriedums lietā Nr.SKA-210/2011. Pieejams: http://www.at.gov.lv/files/archive/department3/2011/210-ska-2011ur_ad.pdf (aplūkots 2013.gada 22.martā)

⁹¹ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2008.gada 29.februāra spriedums lietā Nr.SKA-61/2008. Pieejams: http://www.tiesuprakse.lv/files/AL_2902_AT_SKA-0061_2008.pdf (aplūkots 2003.gada 20.martā)

astotās daļas regulējums. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 185.panta astoto daļu, izlemjot jautājumu par administratīvā akta darbības apturēšanu, tiesa vienlaicīgi var noteikt pasākumus administratīvā akta jau uzsāktās izpildes radīto seku novēršanai, ja tas ir nepieciešams un iespējams. Tādējādi, ja nelabvēlīgs administratīvais akts ir izpildīts vai jau ir uzsākts to pildīt pirms tiesas lēmuma par tā apturēšanu, likumdevējs paredzējis iespēju tiesai lemt arī par tā darbības apturēšanu (vienlaikus izlemjot arī par jau uzsāktās izpildes seku novēršanu). Iestādei ir pienākums novērst uzsāktās izpildes sekas tikai tad, ja tiesa ir par to lēmusi, it īpaši izvērtējot apstākli, vai noteikt pasākumus administratīvā akta jau uzsāktās izpildes radīto seku novēršanai ir nepieciešams un iespējams⁹². Piemēram, Administratīvā rajona tiesa administratīvajā lietā Nr.A420781210 2010.gada 25.novembra lēmumā atzina, ka nav pamata tam, lai valsts budžetā līdz lietas izskatīšanai pēc būtības ilgstoši atrastos no pieteicējas pirmšķietami prettiesiski ieturētā bezdarbnieka pabalsta summa un tādējādi uzskatīja par pamatotu noteikt pasākumus administratīvā akta jau uzsāktās izpildes radīto seku novēršanai – uzlikt par pienākumu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai mēneša laikā no šī lēmuma spēkā stāšanās dienas atmaksāt pieteicējai pirmšķietami prettiesiski ieturēto bezdarbnieka pabalsta summu⁹³. Principā iepriekš minētais regulējums ir līdzīgs Administratīvā procesa likuma 253.panta otrajā daļā noteiktajam, ka, ja nepieciešams, it īpaši, ja pirms administratīvā akta atcelšanas vai atzīšanas par spēkā neesošu uzsākta tā izpilde, tiesa spriedumā norāda, kādā veidā iestādei jānovērš uzsāktās izpildes sekas, un uzdod iestādei šajā nolūkā noteiktā termiņā veikt konkrētas darbības. Tiesību norma paredz, ka, lemjot par izpildes seku novēršanu, tiesa uzdod iestādei noteiktā termiņā veikt konkrētas darbības. Tātad tiesai konkrētai iestādei, kuras izdots administratīvais akts ir atzīts par prettiesisku, ir jāuzdod veikt ar izpildes seku novēršanu saistītās darbības⁹⁴. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments atzinis, ka lietās, kas saistītas ar atvaļināšanu no dienesta, atzīstot, ka atvaļināšana no dienesta bijusi prettiesiska, izpildes seku novēršana var ietvert gan personas atjaunošanu dienestā (ja personas vēlas atjaunošanu dienestā), gan nesaņemtās darba algas atlīdzināšanu. Jautājums par uzsāktās izpildes seku novēršanu tiesai ir jāapsver jebkurā gadījumā⁹⁵. Autores ieskatā, arī Administratīvā procesa likuma 185.panta astotajā daļā paredzētā iespēja noteikt pasākumus jau uzsāktās izpildes radīto seku novēršanai piemērojams pēc tiesas

---

⁹² Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 28.jūnija lēmums administratīvajā lietā Nr.A420734710 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

⁹³ Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 25.novembra lēmums administratīvajā lietā Nr.A420781210 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

⁹⁴ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011.gada 8.jūlija spriedums lietā Nr.SKA-426/2011. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/department3/2011/?print=1> (aplūkots 2013.gada 22.martā)

⁹⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011.gada 8.jūlija spriedums lietā Nr.SKA-426/2011. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/department3/2011/?print=1> (aplūkots 2013.gada 22.martā)

iniciatīvas un apsverams katrā situācijā, kad tiesa konstatē, ka administratīvā akta izpilde ir uzsākta.

Turpretim pastāv arī administratīvie akti ar ilgstošu iedarbību, kuri nodibina kādu tiesisko attiecību, kura ir spēkā tik ilgi, kamēr ir spēkā administratīvais akts, ar kuru šī attiecība nodibināta. Uz ilgstošo administratīvo aktu pamata var tikt veiktas atsevišķas darbības, taču tās nav uzskatāmas par administratīvā akta izpildi tādā nozīmē, ka to veikšana nozīmētu administratīvā akta spēka zaudēšanu⁹⁶. Piemēram, lēmums par ieraksta izdarīšanu Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā ir spēkā tik ilgi, kamēr tiek pieņemts jauns lēmums, kas vai nu tieši atceļ pirmo lēmumu vai aizstāj to, paredzot izdarīt jaunu ierakstu tā ieraksta vietā, kura izdarīšanu paredz pirmais lēmums⁹⁷. Par lēmumiem ar ilgstošu iedarbību Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments atzinis arī, piemēram, lēmumu par ierēdņa iecelšanu amatā un lēmumu par ieraksta izdarīšanu komercreģistrā. Tādējādi administratīvie akti, kuriem ir ilgstoša iedarbība, atšķirībā no administratīvajiem aktiem, kuriem nav konstatējama ilgstoša iedarbība, nezaudē spēku ar to izpildi.

Lietā Nr.AA43-4073-12/9 Administratīvā apgabaltiesa, izskatot blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas lēmumu, ar kuru noraidīts pieteicēja lūgums par administratīvā akta darbības apturēšanu, konstatēja, ka tā kā tiesā pārsūdzētais lēmums jau bija izpildīts, pareizākais pagaidu aizsardzības līdzeklis, par kuru tiesai vajadzēja lemt konkrētajā situācijā, bija pagaidu noregulējums. Iepriekš minētajā lietā pieteicējs pārsūdzēja Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra lēmumu, ar kuru tika izdarīts ieraksts biedrību un nodibinājumu reģistrā par dzīvokļu īpašnieku biedrības, kuras kreditors bija arī pieteicējs, darbības izbeigšanu un izmaiņu amatpersonu sastāvā izdarīšanu. Līdzīgā situācijā lietā Nr.A420748010 Administratīvā apgabaltiesa, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 196.panta otro punktu pieņēma lēmumu, ar kuru uzlika par pienākumu Uzņēmumu reģistram izdarīt arodbiedrību reģistrā ierakstus, kas bija pirms sākotnējā lēmuma pieņemšana (cita starpā norādot, ka tā kā tiesā pārsūdzētais lēmums jau bija izpildīts, pareizākais pagaidu aizsardzības līdzeklis, par kuru tiesai vajadzēja lemt konkrētajā situācijā, bija pagaidu noregulējums). Tiesu praksē un juridiskajā literatūrā bieži tiek norādīts, ka atbilstošais pagaidu tiesas aizsardzības līdzeklis situācijās, kad lieta ir ierosināta par administratīvā akta atcelšanu, parasti ir administratīvā akta apturēšana. Situācijas, kad Uzņēmumu reģistra galvenais valsts notārs izdevis administratīvo aktu ar ilgstošu ietekmi, kura rezultātā pieteicējs *nepanāk sev*

---

⁹⁶ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011.gada 13.maija spriedums lietā Nr.SKA-210/2011. Pieejams: http://www.at.gov.lv/files/archive/department3/2011/210-ska-2011ur_ad.pdf (aplūkots 2013.gada 22.martā)

⁹⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011.gada 16.novembra spriedums lietā Nr.SKA 499/2011. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/department3/2011/?print=1> (aplūkots 2013.gada 22.martā)

vēlamās izmaiņu izdarīšanu kādā reģistrā, nepieder pie vispārējiem gadījumiem un šādās situācijās atbilstošāks ir tieši Administratīvā procesa likuma 196.panta 2.punktā paredzētais pagaidu noregulējuma līdzeklis.

3.2. Pagaidu tiesas aizsardzība, pārsūdzot administratīvo aktu ar ietvertu priekšnoteikumu vai uzdevumu

Administratīvie akti pēc sava satura mēdz būt ļoti dažādi. Iestādes ir tiesīgas tos izdot daudzās jomās, ar administratīvo aktu var gan piešķirt indivīdam tiesības, gan uzlikt pienākumus. Ne vienmēr, kad indivīds vēršas iestādē ar lūgumu izdot tam tiesības piešķirošu administratīvo aktu, tas šādu aktu arī saņem. Nereti pastāv apstākļi, kad iestādei jāsecina, ka, piemēram, likums aizliedz tai izdot iesniedzēja lūgto administratīvo aktu šajā situācijā. Tomēr pastāv variants, kā paplašināt iespējas iestādei neatteikt labvēlīga administratīvā akta izdošanu, un tas ir – iekļaut administratīvajā aktā nosacījumu.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 68.panta pirmo daļu, ja piemērojamā tiesību norma paredz administratīvā akta darbību ierobežojoša nosacījuma (piemēram, termiņa, priekšnoteikuma, uzdevuma, atrunas) iekļaušanu administratīvajā aktā, iestāde to norāda administratīvajā aktā. Administratīvais akts ar nosacījumu, lai arī piešķir personai kādas tiesības, tomēr tās kaut kādā veidā arī ierobežo. Šajā nodaļā autore sniegs ieskatu, kā persona, kuru neapmierina administratīvajā aktā ietverts nosacījums – priekšnoteikums vai uzdevums - var pēc iespējas efektīvāk aizstāvēt savas tiesības.

Administratīvajā aktā ietvertais pienākums vērtējams kā administratīvā akta nosacījums – uzdevums-, ja attiecīgā pienākuma izpilde neietekmē akta spēkā stāšanos⁹⁸. Savukārt priekšnoteikums Vācijas administratīvā procesa likuma⁹⁹ 36.panta otrās daļas 1.punkts skaidrots kā nosacījums, saskaņā ar kuru tiesību vai pienākumu iestāšanās, kā arī izbeigšanās atkarīga no kāda nākotnes notikuma iestāšanās iepriekš neparedzamā laikā. Tāpat kā termiņam, arī priekšnoteikumam ir divi gadījumi: atliekošais un atceļošais¹⁰⁰. Ietverot administratīvajā aktā atliekošu nosacījumu, tas „ir pārejoši spēkā neesošs, līdz tiek izpildīts priekšnoteikums¹⁰¹”. Priekšnoteikums ir ļoti tuvs saistību tiesībās pazīstamajam līguma blakus

⁹⁸ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011.gada 16.novembra spriedums lietā Nr.SKA 499/2011. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/department3/2011/?print=1> (aplūkots 2013.gada 22.martā)

⁹⁹ Paine F.J. *Vācijas administratīvās tiesības* (ceturtais pārstrādātais izdevums). *Vācijas Administratīvā procesa likums*. – Rīga: Tiesu namu agentūra, 2002.

¹⁰⁰ Turpat. 151.lpp.

¹⁰¹ Paine F.J. *Vācijas administratīvās tiesības* (ceturtais pārstrādātais izdevums). *Vācijas Administratīvā procesa likums*. – Rīga: Tiesu namu agentūra, 2002, 217.lpp.

noteikumam – nosacījumam (Civillikuma¹⁰² 1551.pants)¹⁰³. Tātad arī priekšnoteikuma ietveršana administratīvajā aktā precizē, kurā mirklī attiecīgā administratīvā akta iedarbība sākas vai izbeidzas, tikai nenosaka to precīzā laika posmā kā termiņš. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments noteicis: ja iestāde kā administratīvā akta nosacījumu noteikusi akta adresātam kādu pienākumu, šis nosacījums atzīstams par priekšnoteikumu tad, ja konkrētais administratīvais akts nestājas spēkā pirms attiecīgais pienākums ir izpildīts¹⁰⁴. Šis skaidrojums aptver atliekošos priekšnoteikumus. „Ja nezināmā notikuma iestāšanās izsauks līguma izbeigšanos, tad nosacījumu sauc par atceļošu” – līgumā ietveramais atceļošais priekšnoteikums skaidrots Civillikuma komentāros un līdzīgi priekšnoteikums saprotams arī Administratīvā procesa likuma izpratnē.

Administratīvā akta nosacījuma apstrīdēšana un pārsūdzēšana vērtēta Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 27.decembra spriedumā¹⁰⁵, kas uzskatāms par pirmo nolēmumu, kurā Senāts izvērsti analizējis administratīvā akta nosacījumus¹⁰⁶. Šajā lietā prasītājs SIA „WmH Muller Baltic Ltd.” lūdza tiesu atcelt Valsts augu aizsardzības dienesta 2003.gada 12.maija lēmumu Nr.01-08/371 un kompensēt zaudējumus. SIA „WmH Muller Baltic” pēc tās lūguma tika izsniegts fitosanitārais sertifikāts reeksportam un tam atbilstošs preču pavadzīmes-rēķins par pakalpojuma apmaksu. Šajā lietā Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments atzina, ka maksa par fitosanitārā sertifikāta izdošanu ir administratīvajam aktam pievienots ierobežojošs nosacījums, jo samaksa ir tikai papildus pienākums, kas jāizpilda, kad saņemts administratīvais akts – fitosanitārais sertifikāts. Tālāk Senātam bija jāvērtē, vai personai vispār piemīt tiesības pārsūdzēt administratīvā akta nosacījumu, jo tādas tieši nav paredzētas Administratīvā procesa likumā. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments uzskatīja, ka šādas tiesības izriet no Administratīvā procesa likuma 184.panta pirmās daļas 1.punkta, kurā paredzēts, ka pieteikumu var iesniegt par administratīvā akta atcelšanu daļā. Tāpat šajā lietā tika secināts, ka tā kā fitosanitārie sertifikāti tika izsniegti, nesaistot to izsniegšanu ar attiecīgo preču pavadzīmju-rēķinu apmaksu un tie vērtējami kā patstāvīga rakstura papildu pienākums, tos iespējams objektīvi nodalīt no administratīvā akta un līdz ar to arī apstrīdēt un pārsūdzēt. Kā redzams no iepriekš minētā sprieduma Senāts uzsvēris, ka

¹⁰² Civillikums.Ceturtnā daļa.SAISTĪBU TIESĪBAS: LR likums – 1937.28.janv.

¹⁰³ Statkus S. *Administratīvais process un gājienu brīvība*. – Jurista Vārds, 2005, 9 (364)

¹⁰⁴ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 27.decembra spriedums lietā nr. SKA-253/2007, apskatāms http://www.tiesas.lv/files/AL/12_2007/27_12_2007/AL_2712_AT_SKA-253_2007.pdf

¹⁰⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 27.decembra spriedums lietā nr. SKA-253/2007, apskatāms http://www.tiesas.lv/files/AL/12_2007/27_12_2007/AL_2712_AT_SKA-253_2007.pdf

¹⁰⁶ Višķere I. *Jaunākās attīstības tendences Senāta praksē*. – Jurista Vārds, 2008, 46 (551)

preču pavadzīmes-rēķinus iespējams apstrīdēt un pārsūdzēt tieši tāpēc, ka no to tiesiskās dabas izriet, ka šādi rēķini ir uzdevumi un uzdevumu iespējams objektīvi nodalīt no administratīvā akta pamatregulējuma. Spriedumā Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments uzsver, kāpēc attiecīgās pavadzīmes-rēķini nav priekšnoteikums, līdz ar to var secināt, ka priekšnoteikumam nepiemīt patstāvīgs raksturs, to nevar nodalīt no administratīvā akta pamatregulējuma un līdz ar to, ja personu neapmierina administratīvajā aktā iekļautais priekšnoteikums, tai jāapstrīd vai jāpārsūdz pats administratīvais akts¹⁰⁷.

Tādējādi arī pagaidu tiesas aizsardzības kontekstā būtiski ņemt vērā iepriekš minēto administratīvajā aktā ietveramo nosacījumu tiesisko dabu. Ja tiesā tiek pārsūdzēts administratīvā akta uzdevums – vairumā gadījumu tā izpilde tiek apturēta ar pieteikuma iesniegšanas tiesā brīdī. Savukārt, pārsūdzot tiesā administratīvo aktu, kurā ietverts atliekošs priekšnoteikums, persona nav saņēmusi lūgto labvēlīgo administratīvo aktu un no tā izrietošās tiesības vai labumu, līdz ar to tiesai jāvērtē pagaidu noregulējuma piemērošanas pamats, turklāt, pārbaudot ne tikai, vai pamatoti administratīvajā aktā ietverts nosacījums, bet arī to, vai pastāv citi priekšnoteikumi labvēlīga administratīvā akta izdošanai. Ja tiesā pārsūdzēts administratīvais akts, kurā ietverts atceļošs nosacījums, principā persona pārsūdz labvēlīgu administratīvo aktu, tādējādi, ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 185.panta ceturrtās daļas 5.punkta regulējumu, tā darbība nav apturēta un tiesai nebūtu pamata lemt par pagaidu tiesas aizsardzības nepieciešamību.

3.3. Pagaidu noregulējums – morālā vai personiskā kaitējuma vai mantisko zaudējumu atlīdzinājums

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 92.panta pirmo daļu ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Tiesības administratīvā procesa kārtībā prasīt atlīdzinājumu attiecināmas arī uz gadījumiem, kad zaudējumi vai kaitējums nodarīts ar iestādes vai izpildiestādes (izņemot gadījumu, kad izpildiestāde ir tiesu izpildītājs) nepamatotu rīcību administratīvā procesa izpildes stadijā. No iepriekš minētā panta izriet, ka priekšnoteikums atlīdzinājuma saņemšanai administratīvajā procesā ir prettiesisks administratīvais akts vai iestādes faktiskā rīcība. Šajā nodaļā autore analizēs, vai atsevišķos gadījumos, atzīstot par pirmšķietami prettiesisku tiesā pārsūdzēto administratīvo aktu vai faktisko rīcību, tiesa var kā pagaidu tiesas aizsardzības līdzekli noteikt atbilstīgu atlīdzinājumu.

---

¹⁰⁷ Valtere G. *Administratīvajā aktā ietverto nosacījumu tiesiskā daba*. Bakalaura darbs (nepublicēts)

Administratīvā procesa likuma 92.panta pirmā daļa izšķir atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem, personisko kaitējumu, kā arī morālo kaitējumu, kas detalizēti Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumā.

Zaudējumi pēc būtības vienmēr ir mantiski. Saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta pirmo daļu, mantiskais zaudējums šā likuma izpratnē ir katrs mantiski novērtējams pametums, kas cietušajam radies ar iestādes prettiesiska administratīvā akta vai prettiesiskas faktiskās rīcības dēļ.

Savukārt personisks kaitējums nav uzskatāms par mantisku pametumu. Kā norādīts juridiskajā literatūrā, ar vārdu „personisks” apzīmē visu, kas saistīts ar kādu personu individuāli, tai raksturīgām īpašībām un labumiem. Tiesiski aizsargājami personiskie labumi ir cilvēka dzīvība, veselība, personiskā neaizskaramība, vārds, gods cieņa, autorība un citi labumi, kas nosaka cilvēka spēju darboties un stāvokli sabiedrībā¹⁰⁸. Saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 8.panta pirmo daļu personiskais kaitējums ir kaitējums, kas ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību nodarīts fiziskās personas dzīvībai, fiziskajai integritātei, veselībai, brīvībai, godam un cieņai, personiskam un ģimenes noslēpumam vai komercnoslēpumam, autortiesībām vai citām nemantiskajām tiesībām vai ar likumu aizsargātajām interesēm. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments atzinis, ka, ja ir nodarīts kaitējums personas veselībai, kas ir personiskais kaitējums, ievērojot minēto tiesisko regulējumu, personai ir tiesības prasīt kompensāciju (atlīdzinājumu) par šādu kaitējumu. Protams, no personiskā kaitējuma personai var izcelties zaudējumi, tas ir, mantisks pametums, piemēram, ārstēšanās izdevumi. Tomēr nav pareizs apsvēruma, ka tāds nodarījums personai, kas ir novēršams, bet tā novēršana prasa noteiktus materiālus ieguldījumus, nav uzskatāms par personisko kaitējumu¹⁰⁹.

Saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 9.pantu morālais kaitējums šā likuma izpratnē ir personiskais kaitējums, kas izpaužas kā fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums.

No šīs normas izriet, ka morālais kaitējums Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumā, tāpat kā Administratīvā procesa likuma 92.pantā ir uzskatāms par personiskā (nemantiskā) kaitējuma daļu, kas ir īpaši paredzēts attiecībā uz fiziskajām

---

¹⁰⁸ K.Torgāns. Saistību tiesības. II daļa. Mācību grāmata. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008, 273.lpp.

¹⁰⁹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009.gada 23.aprīļa spriedums lietā Nr.SKA-92/2009. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/info/archive/department3/2009/> (aplūkots 2013.gada 22.martā)

personām. Morālais kaitējums paredzēts kā īpašs kaitējuma veids – ciešanas. Ciešanas tāpat kā emocijas un sajūtas ir fiziskajai personai piemītošas.

Tātad kā minēts iepriekš, administratīvā akta vai faktiskās rīcības prettiesiskuma konstatēšana ir priekšnoteikums lemsšanai par atlīdzinājumu. Vispārīgi prasījums par atlīdzinājumu ir pakārtots prasījumam saistībā ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību. Ja persona atlīdzinājumu lūgusi Administratīvā procesa likuma 92.panta pirmajā vai otrajā daļā noteiktajā kārtībā, tiesa spriedumā vispirms izvērtēs pamatprasījumu, un, atzīstot par prettiesisku administratīvo aktu vai faktisko rīcību, tālāk vērtēs, vai ir pamats kaitējuma vai zaudējumu atlīdzināšanai. Ja persona atlīdzinājumu lūgusi Administratīvā procesa likuma 92.panta trešajā noteiktajā kārtībā, tas ir, pēc administratīvās lietas izskatīšanas pēc būtības (kad stājies spēkā augstākas iestādes lēmums, un tas nav pārsūdzēts, stājies spēkā tiesas spriedums vai arī tiesvedība lietā ir izbeigta, pamatojoties uz šā likuma 282.panta 7.punktu), attiecīgā administratīva akta vai faktiskās rīcības prettiesiskums būs konstatēts citā tiesvedībā un tiesai spriedumā būs jāvērtē tikai tas, vai pastāv kaitējuma vai zaudējumu atlīdzināšanas priekšnoteikumi.

Administratīvā procesa likuma 8.nodaļa ietver atlīdzinājumu kā kompensāciju finansiālā izteiksmē un *restitutio in integrum* (restitūciju), kas ir atlīdzinājuma veids, kura rezultātā pārkāpuma radītās sekas ir likvidētas un tiek atjaunota tiesiskā situācija, kāda, visticamāk, būtu bijusi, ja nebūtu notikusi prettiesiska rīcība¹¹⁰. Tiesu praksē konsekventi atzīts, ka kaitējums prioritāri atlīdzināms, atjaunojot iepriekšējo stāvokli (*restitutio in integrum*)¹¹¹. Tātad tiesai vispirms jāvērtē, vai personai ar prettiesisku administratīvo aktu vai faktisko rīcību nodarītais kaitējums nav atlīdzināts ar restitūciju. Ja tiesa atzīst, ka sākotnējā stāvokļa atjaunošana ir konkrētā kaitējuma atbilstošs atlīdzinājums, tai nav jāturpina izvērtējums attiecībā uz atlīdzinājuma noteikšanu naudā. Administratīvā procesa likuma 94.panta ceturtajā daļā paredzētā atlīdzinājuma pienākuma izpilde ar restitūciju ir saprotama plašākā nozīmē, proti, atlīdzināšanas pienākums var tikt izpildīts arī ar tāda stāvokļa nodibināšanu, kas apmierina personas prasījumu iestādei, piemēram, pabalsta piešķiršanu un izmaksu.¹¹² Ņemot vērā, ka jautājums par ar prettiesisko administratīvo aktu vai faktisko rīcību radītā kaitējuma novēršana ar restitūciju nevarētu radīt problēmas arī pagaidu tiesas aizsardzības kontekstā – ja tiesa apmierina lūgumu par pagaidu noregulējuma piemērošanu, principā, notiek arī pagaidu

¹¹⁰ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009.gada 5.jūnija spriedums lietā Nr.-388/2009. Pieejams: http://www.at.gov.lv/files/archive/department3/2009/09_ska_338.doc (aplūkots 2013.gada 23.martā)

¹¹¹ Administratīvās apgabaltiesas 2009. gada 30. marta spriedums lietā Nr. AA43-1845-09/18, 20. punkts

¹¹² Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009. gada 18. jūnija spriedums lietā Nr. SKA-229/2009. Pieejams: http://nparodbiedriba.files.wordpress.com/2008/11/19-al_at_180609_ska-229_2009-moralo-kaitejumu.pdf (aplūkots 2013.gada 23.martā)

restitūcija – turpmāk autore pievērsīsies situācijām, kad persona lūgusi kaitējumu vai zaudējumus atlīdzināt naudā vai rakstveida atvainošanās formā.

Autores ieskatā tiesai nebūtu pamata automātiski atteikties izskatīt lūgumu par pagaidu noregulējuma piemērošanu – atlīdzinājuma piešķiršanu. Ņemot vērā Latvijā pastāvošo pagaidu tiesas aizsardzības izpratni administratīvaja procesā un praktiski neierobežoto tā piemērošanas iespējamību, tiesai nebūtu pamata atteikties no objektīvā un subjektīvā kritērija vērtēšanas, lai izlemtu, vai piemērot pagaidu noregulējumu arī jautājumā par atlīdzinājumu. Lai arī lēmums, ar kuru personai tiek atlīdzināts kaitējums vai zaudējumi, nav *klasisks* labvēlīgs administratīvais akts un visbiežāk ir pakārtots pamatprasījumam un tā iznākumam, arī atlīdzinājumu, autores ieskatā, tiesa var noteikt kā pagaidu noregulējumu. Piemēram, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2012.gada 17.februāra lēmumā Nr.SKA-301/2012 situācijā, kad ar Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta Rīgas pilsētas būvvaldes lēmumu, kuru Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments atstāja negrozītu, tika atcelts pieteicējam izsniegtais plānošanas un arhitektūras uzdevums, atzina, ka, lai arī vispārīgi prasījums par zaudējumu atlīdzināšanu ir pakārtots prasījumam saistībā ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību, konkrētajā gadījumā ir pieļaujams vērtēt prasījumu par zaudējumu atlīdzināšanu, neizvērtējot Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta lēmuma tiesiskumu. Labvēlīga prettiesiska administratīvā akta atcelšanas gadījumā personai ir tiesības uz zaudējumu atlīdzinājumu, kas tai nodarīti ar administratīvā akta atcelšanu, un ar atcelšanu saistīto zaudējumu atlīdzināšanai nav nepieciešams vērtēt atceļošā lēmuma tiesiskumu vai prettiesiskumu¹¹³. Tādējādi prasījumu par atlīdzinājumu atsevišķās situācijās iespējams pat vērtēt nesaistīti ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību, kuras rezultātā kaitējums vai zaudējumi radušies. Līdz ar to tiesnesim, piemēram, iepriekš minētajam gadījumam līdzīgās situācijās (bet ne tikai) būtu jāpieņem izskatīšanai lūgums par pagaidu noregulējuma piemērošanu – pienākuma uzlikšanu izmaksāt atlīdzinājumu.

Vienlaikus, ņemot vērā attiecīgā lūguma specifisko dabu, tā izvērtēšanā būtu jāņem vērā vairākas nianšes.

Ņemot vērā, ka, ja tiesa atzīst par pirmšķietami prettiesisku administratīvo aktu vai faktisko rīcību, daudzās situācijās (piemēram, kad tiek lūgts atlīdzināt zaudējumus) objektīvā kritērija esamība ir vienkārši konstatējama, svarīgākais ir subjektīvā kritērija izvērtējums. Autores ieskatā, ņemot vērā, ka galīgais nolēmums attiecīgajā lietā teorētiski var atšķirties arī attiecībā uz pamatprasījumu, subjektīvā kritērija esamības pierādīšanai vajadzētu būt īpaši *stingrai* un arī konstatējot, ka administratīvais akts ir pirmšķietami prettiesisks un personai

---

¹¹³ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012.gada 17.februāra lēmums lietā Nr.SKA-301/2012. Pieejams: www.at.gov.lv/files/archive/departament3/2012/301-ska-2012.doc (aplūkots 2013.gada 20.martā)

acīmredzami tādējādi nodarīti zaudējumi konkrētā apmērā, atlīdzinājumu kā pagaidu noregulējumu tiesai būtu jānosaka tikai situācijās, kad var konstatēt, ka pretējā gadījumā pieteicējam varētu tikt radīts būtisks kaitējums vai zaudējumi (tas ir, šādos gadījumos nebūtu vērā ņemama tiesu praksē pastāvošā atziņa – jo acīmredzamāks ir administratīvā akta prettiesiskums, jo mazākā mērā jāpierāda tiesiskā interese pagaidu aizsardzības saņemšanā).

Autores ieskatā praksē grūti saskatīt iespēju, kad būtu pamats kaitējuma vai zaudējumu atlīdzinājuma piešķiršanai *pagaidu tiesas aizsardzības kārtībā* situācijās, kad persona to lūgusi Administratīvā procesa likuma 92.panta trešajā noteiktajā kārtībā, tas ir, pēc administratīvās lietas izskatīšanas pēc būtības (kad stājies spēkā augstākas iestādes lēmums, un tas nav pārsūdzēts, stājies spēkā tiesas spriedums vai arī tiesvedība lietā ir izbeigta, pamatojoties uz šā likuma 282.panta 7.punktu). Lēmuma par pagaidu noregulējumu pieņemšanai nepieciešams konstatēt subjektīva kritērija esamību, proti, vai ir pamats uzskatīt, ka pārsūdzētā administratīvā akta darbība varētu radīt būtisku kaitējumu vai zaudējumus, kuru novēršana vai atlīdzināšana būtu ievērojami apgrūtināta vai prasītu nesamērīgus resursus. Ņemot vērā, ka Administratīvā procesa likuma 92.panta trešajā daļā noteiktā kārtība regulē situācijas, kad pieteicējs nav mēģinājis saņemt atlīdzinājumu uzreiz, tas ir, pieteicējam nebija nepieciešama nekavējoša atlīdzinājuma saņemšana, pieteicējam būtu grūti pierādīt subjektīvā kritērija pastāvēšanu. Arī apstākļu maiņa, piemēram, pēkšņa papildus naudas līdzekļu nepieciešamība, nevarētu būt tam par pamatu.

Ņemot vērā atšķirīgo atlīdzinājuma pamatu īpatnības, autores ieskatā, praksē atlīdzinājumu kā pagaidu tiesas aizsardzības līdzekli iespējams noteikt vienīgi situācijās, kad ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību pieteicējam nodarīti mantiski zaudējumi. Analizējot, vai attiecīgajā situācijā pastāv subjektīvais kritērijs pagaidu noregulējuma piemērošanai, tiesas nereti analizē lūguma izteicēja mantisko stāvokli un no tā izrietošo nepieciešamību pēc labuma, ko viņš vēlas iegūt ar pagaidu noregulējumu. Arī atlīdzinājuma kontekstā ir iespējamas situācijas, kad pieteicējam nepamatoti radīti mantiski zaudējumi, kas, ņemot vērā viņa materiālo stāvokli, var radīt pieteicējam neadekvātu tiesību aizskārumu, ja netiks piemērots pagaidu noregulējums. Piemēram, iepriekš aprakstītajā situācijā, kad iestāde atcēla plānošanas un arhitektūras uzdevumu, bet atteicās pieteicējiem atlīdzināt zaudējumus, ko radījusi plānošanas un arhitektūras uzdevuma atcelšana, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2012.gada 17.februāra lēmumā Nr.SKA-301/2012 atzina, ka jautājumam par zaudējumu atlīdzināšanu jābūt atceļošā administratīvā akta sastāvdaļai, iestādei izvērtējot zaudējumu atlīdzināšanas priekšnoteikumus atbilstoši Administratīvā procesa likuma un Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma

normām, tostarp, vērtējot cēloņsakarību un personas līdztbildību¹¹⁴. Autores ieskatā, ja pieteicēji pierādītu, ka tādējādi radītie zaudējumi, piemēram, viņiem liedz īstenot citu būvniecības ieceri (piemēram, viņi bija plānojuši, pārdodot jaunuzcelto būvi, īstenot citu būvniecības ieceri, kura jāpabeidz konkrētā laikā, bet viņiem nav attiecīgu ienākumu), tiesai nebūtu pamata atteikt atlīdzinājuma kā pagaidu noregulējuma noteikšanu.

Lai gan arī šajā situācijā problēmas varētu rasties, ja tiesas spriedums atšķiras no pagaidu noregulējuma, autores ieskatā, tā pēc būtības neatšķiras no situācijām, kad ar pagaidu noregulējumu tiek noteikts pienākums izmaksāt personai, piemēram, pabalstu. Piemēram, administratīvajā lietā Nr.A420645010 ar Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 6.augusta lēmumu tika uzlikts Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai par pienākumu izmaksāt pieteicējai vecuma pensiju Ls 140,39 apmērā un piemaksu pie vecuma pensijas Ls 15,40 apmērā līdz brīdim, kamēr nav stājies spēkā galīgais tiesas nolēmums šajā lietā, vienlaikus norādot, ka tiesa atzīst, ka pastāv iespēja, ka atbildētāja iesniedz dokumentus, kas pierāda, ka laikā no 1975.gadam līdz 1983.gadam diagnoze „abpusējs kurlums” nebija pamats invaliditātes noteikšanai un tādā gadījumā būs atzīstams, ka iestāde pamatoti atteicās piešķirt pieteicējai vecuma pensiju uz atvieglotiem noteikumiem¹¹⁵. Tāpat arī, piemēram, administratīvajā lietā Nr.A420804710 Administratīvā rajona tiesa ar 2012.gada 13.janvāra lēmumu¹¹⁶, kurš ar Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 23.februāra lēmumu¹¹⁷ atstāts negrozīts, uzlika par pienākumu Aizsardzības ministrijai nodrošināt vienreizēja pabalsta 20 mēnešalgu apmērā, bet ne vairāk kā 10 000 latu apmērā izmaksu pieteicējam mēneša laikā no tiesas lēmuma spēkā stāšanās dienas. Lietas ietvaros lūgtās summas apmērs nevar būt iemesls to nepiešķirt arī kā pagaidu noregulējumu. Tāpat tiesas iespējamā kļūda nevar būt par pamatu, lai liegtu personai iespēju lūgt un saņemt tiesas lēmumu par pagaidu noregulējumu – atlīdzinājuma noteikšanu. Vienlaikus, autores ieskatā, pagaidu aizsardzības kārtībā piešķirtajam atlīdzinājuma summai jābūt pēc iespējas mazākai – tikai tik lielai, cik, izvērtējot attiecīgos apstākļus, nepieciešams, lai novērstu kaitējumu, kas personai rastos tūlītēja pagaidu noregulējuma nepiemērošanas gadījumā. Piemēram, ja šajā nodaļā aprakstītajā situācijā, kad augstāka iestāde atcēlusi personai izsniegto plānošanas un arhitektūras uzdevumu, bet nepamatoti nav atlīdzinājusi tādējādi nodarītos zaudējumus un persona pierāda, ka viņai

---

¹¹⁴ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012.gada 17.februāra lēmums lietā Nr.SKA-301/2012, Pieejams: www.at.gov.lv/files/archive/department3/2012/301-ska-2012.doc (aplūkots 2013.gada 22.martā)

¹¹⁵ Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 6.augusta lēmums administratīvajā lietā Nr.A420645010 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

¹¹⁶ Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 13.janvāra lēmums administratīvajā lietā Nr.A420804710 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

¹¹⁷ Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 23.februāra lēmums administratīvajā lietā Nr.A420804710 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

nodarīti zaudējumi Ls 10 000 apmērā, bet nenovēršams kaitējums personas mantiskajām interesēm varētu būt nodarīts, ja viņa nekavējoties nesaņemtu vismaz Ls 7000, tiesai kā pagaidu noregulējumu būtu pamats piešķirt mazāko summu. Vienlaikus, protams, jāņem vērā, ka lūguma par pagaidu noregulējumu apmierināšanas, bet pieteikuma noraidīšanas gadījumā pieteicējam būtu pienākums visus naudas līdzekļus atmaksāt valstij. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta ieskatā, šādā gadījumā ir nepieciešams samērot procesa dalībnieku intereses (personas iespējamo kaitējumu, no vienas puses, un valsts risku atgūt naudas līdzekļus, no otras puses), tāpēc argumentiem par būtiska kaitējuma esību pagaidu noregulējuma nepiemērošanas gadījumā ir jābūt pārliecinošiem¹¹⁸.

Autores ieskatā, ir praktiski neiespējamās situācijas, kad būtu iespējams konstatēt pamatu morālā un personiskā kaitējuma atlīdzinājuma piešķiršanai pagaidu tiesas aizsardzības kārtībā. Neapšaubot nepieciešamības atlīdzināt personai nodarīto morālu vai personisku kaitējumu, šāda atlīdzinājuma noteikšana pagaidu tiesas aizsardzības kārtībā būtu pretrunā ar šī institūta jēgu. Ja personai ar prettiesisku administratīvo aktu nodarīti mantiski zaudējumi, tai principā tiek atņemts kāds mantiski novērtējams labums, kurš tai piederējis iepriekš un ar kura *esamību* persona varēja rēķināties. Citādi ir situācijās, kad persona vēlas morālā kaitējuma atlīdzinājumu, jo tādos gadījumos persona faktiski neko mantiski novērtējamu nav zaudējusi, līdz ar to tai nav atņemts nekas, ar ko persona būtu varējusi iepriekš rēķināties. Tādējādi ir praktiski neiespējamās situācijas, kad persona varētu pierādīt subjektīvā kritērija *esamību*. Iespējams, šāds varētu būt situācijas, kad persona, lai novērstu/samazinātu tai radītā morālā kaitējuma sekas, ieguldījusi naudas līdzekļus, bez kuriem tā nevar iztikt līdz galīgā nolēmuma spēkā stāšanās brīdim, tomēr tādās situācijās būtu ļoti grūti pierādīt cēloņsakarību un pagaidu noregulējuma līdzeklis, iespējams, pārsniegtu pamatprasījuma robežas.

Rezumējot šajā nodaļā minēto, autoresprāt, tiesai ir pamats vērtēt atlīdzinājuma kā pagaidu noregulējuma piemērošanu katrā situācijā (tas ir, tiesnesim nevajadzētu atteikties šo lūgumu izskatīt arī gadījumos, kad vēl nav stājies spēkā galīgais lēmums, ar kuru atzīts par prettiesisku pats administratīvais akts vai faktiskā rīcība, ar kuru, iespējams, kaitējums nodarīts). Lai arī varētu rasties situācijas, kad, piemēram, tiesa lēmumā par pagaidu noregulējuma piemērošanu konstatē administratīvā akta pirmšķietamo prettiesiskumu, ar to radītos zaudējumus un cēloņsakarību, analizē, kāda summa būtu piešķirama pagaidu aizsardzības ietvaros, bet galīgajā nolēmumā secina, ka administratīvais akts ir tiesisks, autores ieskatā, šādu situāciju iespējamība nevar būt par pamatu, lai liegtu personai pagaidu tiesas aizsardzības kārtībā saņemt atlīdzinājumu situācijās, kad tā nesaņemšana personai var

---

¹¹⁸ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012.gada 5.decembra lēmums lietā Nr.SKA-1008/2012 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

radīt neatgriezeniskus zaudējumus un ir iespējams pirmšķietami saskatīt administratīvā akta prettiesiskumu.

3.4. Faktiskās rīcības darbības apturēšana un atjaunošana

Administratīvā procesa likuma 89.panta pirmā daļa noteic, ka faktiskā rīcība ir iestādes rīcība publisko tiesību jomā, kas neizpaužas tiesību akta veidā un kas ir vērsta uz faktisko seku radīšanu, ja privātpersonai uz šo rīcību ir tiesības vai šīs rīcības rezultātā ir radies vai var rasties personas subjektīvo tiesību vai tiesisko interešu aizskārums. Par faktisko rīcību atzīstamas arī iestādes darbības, kas neatkarīgi no iestādes nodoma rada tādas faktiskās sekas, kuru rezultātā privātpersonai ir radies vai var rasties būtisks tiesību aizskārums. Iestādes procesuālās darbības (darbības, kurām trūkst galējā noregulējuma rakstura) nav faktiskā rīcība. Savukārt minētā panta otrā daļa noteic, ka faktiskā rīcība ir arī iestādes bezdarbība, ja iestādei saskaņā ar tiesību normām bija vai ir pienākums izpildīt kādu darbību, kā arī iestādes sniegta izziņa.

Salīdzinot Administratīvā procesa likuma 89.panta pirmās daļas pirmajā teikumā ietverto regulējumu ar otrajā teikumā ietverto regulējumu, secināms, ka pirmajā teikumā ir regulēta situācija, ja iestādes rīcība ir vērsta uz konkrētu seku radīšanu, savukārt otrajā – ja iestādes rīcība ir bijusi nejauša (neparedzēta), proti, iestādes rīcība nav bijusi vērsta uz konkrēto seku radīšanu. Citiem vārdiem sakot, otrajā teikumā par faktisko rīcību ir atzīta tāda iestādes rīcība, kas notikusi neparedzēti, kurai ir gadījuma raksturs (*piemēram, aizturot pārkāpēju, policists ievaino garāmgājēju*)¹¹⁹.

Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments vairākkārt ir norādījis, ka iestādes faktiskā rīcība atbilst tām pašām pazīmēm, kam administratīvais akts, vienīgi faktiskā rīcība ir vērsta uz faktisko, nevis tiesisko seku radīšanu¹²⁰.

Ja persona vērsusies tiesā saistībā ar iespējamu iestādes prettiesisku faktisko rīcību, tā var saņemt arī pagaidu tiesas aizsardzību. Administratīvā procesa likuma 185.panta nosaukumā minēta ne tikai pārsūdzēta administratīvā akta, bet arī faktiskās rīcības darbības apturēšana vai atjaunošana, vienlaikus gan iepriekš minētā panta pirmajā, gan otrajā daļā minētas tikai situācijas, kad tiesā pārsūdzēts administratīvais akts. Juridiskajā literatūrā faktiskās rīcības darbības atjaunošanas neietveršana Administratīvā procesa likuma 185.panta otrajā daļā skaidrota tādējādi, ka Administratīvā procesa likuma 185. pantā paredzētie lūgumi

¹¹⁹ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 11.maija lēmums SKA-406/2010. Pieejams: www.at.gov.lv/files/archive/department3/.../faktiska%20riciba.doc (aplūkots 2013.gada 23.martā)

¹²⁰ Piemēram, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 24.janvāra lēmums lietā Nr.SKA-110/2006 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

konstruēti, ievērojot sākotnējo situāciju. Proti, ir ņemts vērā, ka, iesniedzot pieteikumu, pēc likuma var iestāties divu veidu sekas: 1) pārsūdzētā akta darbība var tikt apturēta; 2) pārsūdzētā akta vai rīcības darbība var netikt apturēta. Attiecībā uz administratīvo aktu iespējama gan viena, gan otra situācija. Tāpēc ir paredzēti divu veidu lūgumi - atjaunot vai apturēt administratīvā akta darbību -, ar kuriem var panākt pretējo efektu. Savukārt attiecībā uz faktisko rīcību Administratīvā procesa likuma 185. pants paredz tikai viena veida sekas - pieteikuma iesniegšana neaptur faktiskās rīcības darbību. Tā kā Administratīvā procesa likuma 185. pants paredz lūgumus tikai par sākotnējās situācijas maiņu, tas neparedz lūgumu par faktiskās rīcības darbības atjaunošanu, jo šī darbība sākotnēji pēc likuma nekad netiek apturēta¹²¹. Vienlaikus autore norāda, ka tādā gadījumā Administratīvā procesa likuma 185.panta nosaukums ir pārāk plaši formulēts (no tā izriet, ka pants regulēs arī faktiskās rīcības darbības atjaunošanu, lai arī, kā minēts iepriekš, faktiskās rīcības darbības atjaunošana iepriekš minētajā pantā netiek regulēta).

Administratīvā procesa likuma 185.panta ceturtās daļas 7.punkts noteic, ka šā panta pirmā daļa (pieteikuma iesniegšana tiesā par administratīvā akta atcelšanu, atzīšanu par spēku zaudējušu vai spēkā neesošu aptur administratīvā akta darbību no dienas, kad pieteikums saņemts tiesā) neattiecas uz gadījumiem, kad tiek pārsūdzēta faktiskā rīcība. Autores ieskatā redakcionāli veiksmīgāk būtu atsevišķā panta daļā noteikt faktiskās rīcības pārsūdzēšanas ietekmi uz tās darbību, jo gramatiski Administratīvā procesa likuma 185.panta pirmā daļā nemaz neietver situācijas, kad tiesā pārsūdzēta faktiskā rīcība un tādējādi izņēmuma formulēšana nav veiksmīgākais risinājums. Vienlaikus arī šāda redakcija nerada šaubas par likumdevēja nodomu, ka faktiskās rīcības darbība, to pārsūdzot tiesā, netiek apturēta.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 255.panta pirmo daļu, ja tiesa atzīst par pamatotu pieteikumu, kas prasa no iestādes faktisku rīcību, tā taisa spriedumu par iestādes pienākumu izpildīt konkrētas darbības un nosaka to izpildes termiņu. Savukārt iepriekš minētā panta otrā daļa noteic, ja tiesa atzīst par pamatotu pieteikumu, kas prasa aizliegt iestādei veikt noteiktu faktisko rīcību, tiesa taisa spriedumu, kurā aizliedz iestādei veikt noteiktu faktisko rīcību, bet trešā daļa - ja tiesa atzīst par pamatotu pieteikumu, kurā prasīts konstatēt iestādes faktiskās rīcības prettiesiskumu, tā spriedumā konstatē, ka iestādes faktiskā rīcība ir bijusi prettiesiska. No iepriekš minētā panta var noprast, ka pieteikumi par faktisko rīcību var būt dažādi – pieteicējs var lūgt, lai iestāde veic faktisko rīcību (ja persona uzskata, ka iestāde prettiesiski to neveic), lai neveic faktisko rīcību (ja persona uzskata, ka pret to prettiesiski tiek

---

¹²¹ Dreimanis A. *Pagaidu aizsardzības līdzekļi administratīvajā procesā tiesā* – Jurista Vārds, 2009, Nr.12 (565)

vērsta vai plānots vērst faktisko rīcību) vai konstatēt jau pabeigtas faktiskās rīcības prettiesiskumu.

Tātad, kā minēts iepriekš, pārsūdzot tiesā faktisko rīcību, tās darbība nevar tikt apturēta automātiski (uz likuma pamata), tomēr pieteicējs var lūgt tiesu apturēt tās darbību, kā tas tieši minēts Administratīvā procesa likuma 185.panta piektajā daļā. Vienlaikus ne visās administratīvajās lietās, kas ierosinātas saistībā ar faktisko rīcību, faktiskās rīcības darbības apturēšana būs piemērotākais pagaidu tiesas aizsardzības līdzeklis. Administratīvā procesa likuma 196.panta 1.un 2.punktā noteikts, ka pagaidu noregulējuma līdzekļi var būt tiesas lēmums, kas līdz tiesas spriedumam aizstāj pieprasīto administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību, un tiesas lēmums, kas uzliek attiecīgajai iestādei par pienākumu noteiktā termiņā izdarīt noteiktu darbību vai aizliedz noteiktu darbību. Pareiza pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļa piemērošana atkarīga no pārsūdzētās faktiskās rīcības *veida*.

Faktiskā rīcība praksē var izpausties ļoti dažādi un ne jebkura faktiskā rīcība izpaužas nelabvēlīgā un ilgstošā apgrūtinājumā, kas pēc savas būtības pakļaujas apturēšanai¹²². Lemt par faktiskās rīcības darbības apturēšanu būtu pamats, ja iestāde pret personu būtu uzsākusi vērst kādas personai nelabvēlīgas darbības (faktisko rīcību), kuras ar tiesas lēmumu būtu iespējams uzdot pārtraukt.

Savukārt, analizējot tiesu praksi situācijās, kad tiesā pārbaudāma ir iestādes bezdarbība, ja iestādei saskaņā ar tiesību normām bija vai ir pienākums izpildīt kādu darbību (Administratīvā procesa likuma 89.panta otrā daļa, 255.panta otrā daļa), autore secina, ka tiesas parasti lemj par pagaidu noregulējuma piemērošanas iespējamību. Piemēram, administratīvajā lietā Nr.A420370412, kura tika ierosināta par Valmieras cietuma faktiskās rīcības, neizsniedzot pieteicējam lūgšanu paklāju un žurnālus „Klubs” un „Playboy”, tika vērtēts, vai ir pamats piemērot pagaidu noregulējumu, uzliekot par pienākumu attiecīgos žurnālus un lūgšanu paklāju izsniegt¹²³. Arī administratīvajā lietā Nr.A420457812, kura tika ierosināta par Brasas cietuma un Olaines cietuma faktiskās rīcības, nenodrošinot pieteicēju ar karsto ūdeni, atzīšanu par prettiesisku, Administratīvā rajona tiesa izskatīja pagaidu noregulējuma – pienākuma uzlikšanas nodrošināt karstā ūdens padevi ieslodzījuma kamerās cietumos, kur tas iespējams, atbilstoši sezonai – noteikšanas nepieciešamību.

Administratīvā procesa likums paredz arī pabeigtas faktiskās rīcības tiesiskuma konstatēšanu. Šādi pieteikumi principā ietilpst *konstatējošo pieteikumu* kategorijā. Piemēram, administratīvajā lietā Nr.A42491007 tika vērtēts Rīgas Centrālcietuma faktiskās rīcības,

---

¹²² Dreimanis A. *Pagaidu aizsardzības līdzekļi administratīvajā procesā tiesā* – Jurista Vārds, 2009, Nr.12 (565)

¹²³ Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 11.jūnija lēmums administratīvajā lietā Nr.A420370412 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

nenodrošinot pienācīgus uzturēšanās apstākļus Latvijas Cietumu slimnīcā, tiesiskums¹²⁴. Ņemot vērā, ka pieteicējs pieteikuma iesniegšanas brīdī vairs neatradās Latvijas Cietumu slimnīcā, tas ir, iespējami prettiesiskā faktiskā rīcība pret pieteicēju vairs netika veikta, lieta tika ierosināta par faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku. Ja pieteicējs pieteikuma iesniegšanas brīdī joprojām atrastos attiecīgajos apstākļos, lietā būtu jāvērtē, vai iestādei nav jāaizliedz veikt attiecīgo faktisko rīcību (Administratīvā procesa likuma 255.panta otrā daļa). Autores ieskatā, arī atsevišķās lietās, kas ierosinātas par faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, būtu iespējams piemērot pagaidu tiesas aizsardzības līdzekli – pagaidu noregulējumu (konstatējumu, ka pirmšķietami iestādes veiktā faktiskā rīcība atzīstama par prettiesisku). Lai arī Administratīvā procesa likuma 195.panta pirmā daļa pagaidu noregulējuma noteikšanai *pieprasa* pirmšķietami prettiesiska administratīvā akta esamību, autores ieskatā, arī iepriekš minētajās situācijās tiesa varētu vērtēt, vai pieteikums ir pirmšķietami pamatots (neaizmirstot arī subjektīvā kritērija izvērtēšanu). Visbiežāk, kad personas vērsas tiesā, lūdzot atzīt par prettiesisku iestādes faktisko rīcību, tās lūdz arī tādējādi nodarītā kaitējuma vai zaudējumu atlīdzinājumu. Autores ieskatā, ja ir iespējams konstatēt iestādes veiktās faktiskās rīcības pirmšķietamo prettiesiskumu un persona pierāda nepieciešamību tai tādējādi nodarīto zaudējumu atlīdzināšanā pagaidu noregulējuma kārtībā, papildus ņemot vērā 3.3.nodaļā minēto, ir pamats konkrētās situācijās noteikt pagaidu noregulējumu arī šāda veida administratīvajās lietās.

Apkopojot šajā nodaļā minēto, secināms, ka, lai noteiktu pareizu pagaidu tiesas aizsardzības līdzekli lietās, kurās tiek vērtēta iestādes faktiskā rīcība, jāvadās pēc mērķa, kāpēc pieteicējs vērsies tiesā (tas ir, kurš spriedums pieteikuma apmierināšanas gadījumā atbilstoši Administratīvā procesa likuma 255.pantam tiesai būtu jātaisa). Ja pret pieteicēju pieteikuma iesniegšanas brīdī tiek veikta faktiskā rīcība, lietā jālemj par faktiskās rīcības darbības apturēšanu. Ja pieteicējs vēlas, lai iestāde veic faktisko rīcību un tiesa pirmšķietami konstatē, ka iestāde nepamatoti to neveic, lietā piemērojams pagaidu noregulējums. Savukārt, ja faktiskā rīcība jau ir *pabeigta*, tomēr pieteicējs pierāda nepieciešamību konstatēt tās prettiesiskumu pirms galīgā nolēmuma spēkā stāšanās, lietā ir piemērojams pagaidu noregulējums - konstatējums, ka pirmšķietami iestādes veiktā faktiskā rīcība atzīstama par prettiesisku.

---

¹²⁴ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012.gada 10.janvāra spriedums lietā Nr.SKA 39/2012. Pieejams: http://www.tiesuprakse.lv/files/AL_1001_AT_SKA-0039-12.pdf (aplūkots 2013.gada 20.martā)

KOPSAVILKUMS

Pētījuma rezultātā autore izvirza aizstāvēšanai šādas tēzes:

1. Norādi par mēneša termiņa skaitīšanu no lietas ierosināšanas dienas, bet, ja lieta ir ierosināta, — no lūguma saņemšanas dienas vajadzētu ietvert arī Administratīvā procesa likuma 185.panta piektajā daļā, kurā joprojām noteikts, ka attiecīgais lūgums izskatāms ne vēlāk kā mēneša laikā no tā saņemšanas dienas. Pretējā gadījumā šis likumā noteiktais termiņš nevar tikt ievērots situācijās, kad pieteikums, kurā izteikts lūgums par administratīvā akta darbības apturēšanu, sākotnēji tiek atstāts bez virzības.
2. Lūgums par administratīvā akta darbības apturēšanu jāatstāj bez virzības valsts nodevas samaksai tikai situācijās, ja tā darbība nav apturēta ar pieteikuma iesniegšanas tiesā brīdī.
3. Administratīvā procesa likumā būtu jāparedz iespēja lēmumā par pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļa piemērošanu ietvert nosacījumus, jo tādējādi tiesa varētu pieņemt katras administratīvās lietas specifiskajiem apstākļiem piemērotāko un atbilstošāko pagaidu risinājumu.
4. Ja tiesa lēmusi par nepareiza pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļa – pagaidu noregulējuma vai administratīvā akta darbības apturēšanu – noteikšanu, šādai kļūdai nav izšķirošas nozīmes situācijās, kad, izvērtējot lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, tiesas ieskatā pieteicēja pagaidu aizsardzības lūgums ir noraidāms, jo nav būtiskas nozīmes, kurš pagaidu aizsardzības līdzeklis pieteicējam *nepienākas*. Savukārt, ja tiesa nepamatoti kā lūgumu par administratīvā akta darbības apturēšanu izskata personas, kura pārsūdz augstākas iestādes lēmumu, ar kuru atcelts zemākas iestādes izdots labvēlīgs administratīvais akts, un neizvērtē, vai ir pamats labvēlīga administratīvā akta izdošanai un sekojoši – pagaidu noregulējuma noteikšanai, šāds lēmums, neskatoties uz tajā ietverto motivāciju, ir atceļams.
5. Ņemot vērā, ka pagaidu noregulējuma piemērošanas rezultātā atsevišķu kategoriju administratīvajās lietās principā neatgriezeniski personai tiek piešķirts kāds labums, šādās administratīvajās lietās tiesai vispirms būtu jāvērtē subjektīvais kritērijs, tieši norādot, kāpēc attiecīgā labuma piešķiršanai ir jēga tikai tad, ja tas tiek piešķirts nekavējoties. Vienīgi konstatējot, ka vēlāka labuma saņemšana ir bezjēdzīga vai var radīt personai neatgriezenisku kaitējumu, tiesai jāvērtē arī objektīvais kritērijs.
6. Administratīvā procesa likuma 253.pantā būtu jāietver arī norāde, kā tiesai rīkoties, ja iepriekš lietā ticis piemērots pagaidu noregulējums. Ja lietā ticis piemērots pagaidu noregulējums, bet spriedumā konstatēts, ka attiecīgais labums personai nepienākas, spriedumā būtu jānorāda, kā novēršamas attiecīgā lēmuma izpildes sekas. Vienlaikus, ja kā pagaidu noregulējums personai

jau piešķirts attiecīgais labums vai tiesības un, arī izpriežot lietu pēc būtības, tiesa nospriedusi identiski, ar spriedumu attiecīgais administratīvais akts jāatzīst par prettiesisku.

7. Ņemot vērā faktisko situācijā Latvijā, būvnieku procesuālās tiesības lūgt būvatļaujas darbības atjaunošanu, kā arī tiesu praksē pastāvošos principus administratīvā akta darbības atjaunošanai (subjektīvā kritērija pastāvēšana būvniecības lietās netiek apšaubīta, turklāt arī, vērtējot pirmšķietamo pārsūdzētā lēmuma tiesiskumu, tiesa pierādījumus nevērtē virspusēji), Latvijai piemērots ir regulējums, kas paredz būvatļaujas darbības apturēšanos ar pieteikuma iesniegšanu tiesā. Šāds regulējums turklāt ļauj būvniekam kontrolēt procesa gaitu (izvērtēt, vai lūgt atjaunot būvatļaujas darbību), nevis turpināt būvēt, zinot, ka būvatļauja ir pārsūdzēta.
8. Izņēmums no administratīvā akta darbības apturēšanās ar pieteikuma iesniegšanas tiesā brīdi būtu jānosaka būvvaldes saskaņojumam, kas pieņemts, pamatojoties uz Ministru kabineta 1997.gada 1.aprīļa noteikumu Nr.112 „Vispārīgie būvnoteikumi” 62.punktu, jo pretējā gadījumā, šāda lēmuma darbībai apturoties ar pieteikuma iesniegšanu tiesā, var tikt pārkāpts samērīguma princips.
9. Ja pagaidu aizsardzības lūgums izteikts administratīvajā lietā, kurā pārsūdzēts administratīvais akts, kurā ietverts nosacījums – uzdevums vai priekšnoteikums, pareiza tiesas aizsardzības līdzekļa noteikšana ir atkarīga no attiecīgā nosacījuma tiesiskās dabas. Administratīvā akta, kurā ietverts uzdevums, izpilde, kad tas pārsūdzēts, vairumā gadījumu tiek apturēta ar pieteikuma iesniegšanas tiesā brīdi. Ja pārsūdzēts administratīvais akts, kurā ietverts atliekošs priekšnoteikums, persona nav saņēmusi lūgto labvēlīgo administratīvo aktu un no tā izrietošās tiesības vai labumu, līdz ar to tiesai jāvērtē pagaidu noregulējuma piemērošanas pamats, turklāt, pārbaudot ne tikai, vai pamatoti administratīvajā aktā ietverts nosacījums, bet arī to, vai pastāv citi priekšnoteikumi labvēlīga administratīvā akta izdošanai. Ja tiesā pārsūdzēts administratīvais akts, kurā ietverts atceļošs nosacījums, principā persona pārsūdz labvēlīgu administratīvo aktu, līdz ar to tiesai nav pamata lemt par pagaidu tiesas aizsardzības nepieciešamību.
10. Tiesnesim nav pamata atteikties vērtēt atlīdzinājuma kā pagaidu noregulējuma noteikšanu. Ja persona var pierādīt, ka mantisko zaudējumu atlīdzināšana tikai pēc galīgā tiesas nolēmuma spēkā stāšanās tai var radīt būtisku kaitējumu, kā arī konstatējot administratīvā akta, kura rezultātā mantiskie zaudējumi radušies, pirmšķietamo prettiesiskumu, administratīvajā lietā ir pamats noteikt pagaidu noregulējumu – mantisko zaudējumu atlīdzinājumu. Vienlaikus ir praktiski neiespējamas situācijas, kad kā pagaidu noregulējums nosakāms morālā un personiskā kaitējuma atlīdzinājums.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN JURIDISKO AKTU SARAKSTS

Literatūra

1. Briede J. *Administratīvais akts*. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2003. – 176 lpp.
2. Jansone D., Reinholde I., Ulnicāne I. *Latvijas publiskā pārvalde*. Rīga: Latvijas Universitāte, 2002. – 292 lpp.
3. Paine F.J. *Vācijas administratīvās tiesības* (ceturtais pārstrādātais izdevums). *Vācijas Administratīvā procesa likums*. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002. – 555 lpp.
4. Autoru kolektīvs Dr.iur.J.Briedes vispārīgā zinātniskā redakcijā *Administratīvais process tiesā*. – Rīga: Latvijas Vēstnesis. – 776 lpp.
5. Torgāns K. *Saistību tiesības. II daļa. Mācību grāmata*. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008, 273 lpp.
6. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā *Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības*. - Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 864 lpp.
7. Craig P.P. *Administrative law. Third Edition*. London: Sweet&Maxwell”, 1994, p.749.
8. Mütze M., Senff T., C.Foller J. *Real Estate Investments in Germany. Transactions and Development. 2nd edition*. Pieejams:
http://books.google.lv/books?id=7y0XYUTvkXsC&pg=PA39&lpg=PA39&dq=suspensive+effect+building+permit+germany&source=bl&ots=SGCiGTBbsB&sig=59VrfBshDK6MdPVQpdAVxywdj4k&hl=lv&sa=X&ei=x_cMUZ7AL6qK4gT79YHwCw&ved=0CC8Q6AEwAQ#v=onepage&q=suspensi&f=false (aplūkots 2012.gada 24.martā)
9. Brown N.L., Bell J.S., Galabert J.M. *French administrative law*. Fifth edition. Clarendon press.Oxford,1998, p.357 .
10. Siedentopf H., Hauschild C., Sommermann K.P. *Implementation of administrative law and judicial control by administrative courts*. - Forschungsinstitut für öffentliche Verwaltung bei den Deutschen Hochschule für Verwaltungswissenschaften speyer, 1998, p.222.
11. Бахрах Д.Н. *Административное право*. - Москва: Издательство БЕК, 1997.

Periodika

1. Briede J. *Vispārīgais administratīvais akts*. – Likums un Tiesības, 2009, 11.sējums, nr. 4 (116)
2. Čepāne I., Meijere S. *Patvaļīgā būvniecība, Satversme un vispārīgie tiesību principi* - Jurista Vārds, 2003. Nr.36 (294)

3. Danovskis E. *Iestādes lēmuma un civiltiesiska līguma mijiedarbība*. Pieejams: http://rln.lv/en/publications/2009_07_28_JV_Iestades_lemums.pdf (aplūkots 2013.gada 22.martā)
4. Detlava D. *Būvprojektēšanas un būvdarbu tiesiskās problēmas*. – Jurista Vārds, 2007, 49 (502)
5. Dreimanis A. *Pagaidu aizsardzības līdzekļi administratīvajā procesā tiesā* – Jurista Vārds, 2009, Nr.12 (565)
6. Krampuža I. *Kaimiņš kā trešā persona būvniecības procesā*. – Jurista Vārds, 2005, 1 (596)
7. Statkus S. *Administratīvais process un gājienu brīvība*. – Jurista Vārds, 2005, 9 (364)
8. Višķere I. *Jaunākās attīstības tendences Senāta praksē*. – Jurista Vārds, 2008, 46 (551)
9. Vīduša R. *Būvniecības administratīvā procesa specifika pasaulē un Latvijā*. Likums un Tiesības, 2004, 6. sēj., Nr. 7 (59), 203. lpp

Normatīvie akti

1. Administratīvā procesa likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*. – 2001.14.nov.
2. Būvniecības likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*. – 1995.30.aug.
3. Vācijas Administratīvā procesa kodekss. Pieejams: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_vwgo/englisch_vwgo.html (angļu valodā) (aplūkots 2013.gada 23.martā)
4. 2008.gada 18.decembra likuma „Grozījumi Administratīvā procesa likumā” anotācija. Pieejama: <http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/9B651997E261A3D7C22574DA00457AEE?OpenDocument> (aplūkota 2013.gada 23.martā)
5. Igaunijas Administratīvā procesa kodekss. Pieejams: <https://www.riigiteataja.ee/akt/125102012010> (angļu valodā) (aplūkots 2013.gada 23.martā)
6. Lietuvas Administratīvā procesa likums. Pieejams: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_e?p_id=162936&p_query=&p_tr2= (angļu valodā) (aplūkots 2013.gada 23.martā)
7. Administratīvo aktu procesa noteikumi : Ministru Kabineta noteikumi Nr.154. *Latvijas Vēstnesis* . – 1995.4.jūl.
8. 2002.gada 18.aprīļa likums "Par 1998.gada 25.jūnija Orhūsas konvenciju par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs

saistībā ar vides jautājumiem" . Pieejams <http://www.likumi.lv/doc.php?id=61586>
(aplūkots 2013.gada 18.martā)

9. Vācijas Federālais būvniecības kodekss. Pieejams:
<http://www.iuscomp.org/gla/statutes/BauGB.htm#210> (angļu valodā) (aplūkots
2013.gada 18.martā)
10. Civillikums.Ceturtnā daļa.SAISTĪBU TIESĪBAS: LR likums – 1937.28.janv.
11. Vispārīgie būvnoteikumi: Ministru kabineta 1997.gada 1.aprīļa noteikumi Nr.112,
Latvijas Vēstnesis, 1997.4.aprīlis, Nr.88

Tiesu prakse

1. Satversmes tiesas 2003.gada 5.jūnija spriedums lietā Nr.2003-02-0106 "Par Radio un televīzijas likuma 19. panta piektās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 89., 91., 100. un 114.pantam, Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 10.pantam un 14.pantam saistībā ar 10.pantu un Starptautiskā pakta par pilsoņu un politiskajām tiesībām 19. un 27.pantam" ("LV", 85 (2850), 06.06.2003.)
2. Satversmes tiesas 1999.gada 6.jūlija spriedums "Par Ministru kabineta noteikumu Nr. 46 "Noteikumi par vadības līgumiem" atbilstību Informācijas atklātības likumam" ("LV", 221/222 (1681/1682), 07.07.1999.)
3. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012.gada 5.decembra lēmums lietā Nr.SKA-1008/2012 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)
4. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012.gada 17.maija lēmums Nr.SKA-563/2012 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)
5. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012.gada 15.maija lēmums lietā Nr. SKA-608/2012 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)
6. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012.gada 17.februāra lēmums lietā Nr.SKA-301/2012. Pieejams:
www.at.gov.lv/files/archive/department3/2012/301-ska-2012.doc (aplūkots 2013.gada
20.martā)
7. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2012.gada 10.janvāra spriedums lietā Nr.SKA-39/2012. Pieejams:
http://www.tiesuprakse.lv/files/AL_1001_AT_SKA-0039-12.pdf (aplūkots 2013.gada
20.martā)

8. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011.gada 16.novembra spriedums lietā Nr.SKA 499/2011. Pieejams:
<http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/department3/2011/?print=1> (aplūkots 2013.gada 22.martā)
9. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011.gada 18.jūlija spriedums lietā Nr.SKA-302/11. Pieejams:
http://www.tiesuprakse.lv/files/AL_1807_AT_SKA-0302-2011.pdf (aplūkots 2013.gada 20.martā)
10. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011.gada 8.jūlija spriedums lietā Nr.SKA-426/2011. Pieejams:
<http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/department3/2011/?print=1> (aplūkots 2013.gada 22.martā)
11. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011.gada 17.maija spriedums Nr.SKA-214/2011 Pieejams:
http://www.tiesas.lv/files/AL/2011/05_2011/17_05_2011/AL_1705_AT_SKA-0214-2011.pdf (aplūkots 2013.gada 23.martā)
12. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2011.gada 13.maija spriedums lietā Nr.SKA-210/2011. Pieejams:
http://www.at.gov.lv/files/archive/department3/2011/210-ska-2011ur_ad.pdf (aplūkots 2013.gada 22.martā)
13. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 7.oktobra lēmums lietā Nr.SKA-898/2010
14. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 19.jūlija lēmums lietā Nr.SKA-796/2010. Pieejams:
<http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/department3/2010/> (aplūkots 2013.gada 23.martā)
15. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 11.maija lēmums SKA-406/2010. Pieejams:
www.at.gov.lv/files/archive/department3/.../faktiska%20riciba.doc (aplūkots 2013.gada 23.martā)
16. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009.gada 18. jūnija spriedums lietā Nr. SKA-229/2009 Pieejams:
http://nparodbiedriba.files.wordpress.com/2008/11/19-al_at_180609_ska-229_2009-moralo-kaitejumu.pdf (aplūkots 2013.gada 22.martā)
17. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009.gada 5.jūnija spriedums lietā Nr.-388/2009. Pieejams:

- http://www.at.gov.lv/files/archive/department3/2009/09_ska_338.doc (aplūkots 2013.gada 23.martā)
18. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009.gada 23.aprīļa spriedums lietā Nr.92/2009.
Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/department3/2009/> (aplūkots 2013.gada 22.martā)
19. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2008.gada 29.februāra spriedums lietā Nr.SKA-61/2008. Pieejams:
http://www.tiesuprakse.lv/files/AL_2902_AT_SKA-0061_2008.pdf (aplūkots 2013.gada 20.martā)
20. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 27.decembra spriedums lietā Nr. SKA-253/2007. Pieejams:
http://www.tiesas.lv/files/AL/12_2007/27_12_2007/AL_2712_AT_SKA-253_2007.pdf (aplūkots 2013.gada 20.martā)
21. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 27.augusta lēmums lietā Nr.495/2007. Pieejams:
<http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/department3/2007/> (aplūkots 2013.gada 20.martā)
22. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 26.jūnija lēmums lietā Nr.SKA-455/2007 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)
23. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 8.jūnija spriedums lietā Nr.SKA-194/2007.
Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/department3/2007/> (aplūkots 2013.gada 21.martā)
24. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 1.jūnija lēmums Nr.SKA-330/2007 (nepublicēts)
25. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 18.maija lēmums lietā Nr.SKA-388-07.
Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/department3/2007/> (aplūkots 2013.gada 23.martā)
26. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 22.jūnija spriedums lietā Nr.SKA-255. Pieejams:
<http://www.at.gov.lv/info/archive/department3/2006/> (aplūkots 2013.gada 23.martā)

27. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 24.janvāra lēmums lietā Nr.SKA-110/2006 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)
28. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 3.augusta lēmums lietā Nr.SKA-172/2004 (nepublicēti, aplūkoti *tis.ta.gov.lv*)
29. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2004.gada 18.maija lēmums lietā Nr.SKA-105/2004.
30. Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 2.oktobra lēmums lietā Nr.AA43-4073-12/9 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)
31. Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 16.augusta lēmums administratīvajā lietā Nr.A420426712 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)
32. Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 4.jūlija lēmums administratīvajā lietā Nr.A420398712 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)
33. Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 28.jūnija lēmums administratīvajā lietā Nr.A420734710 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)
34. Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 11.jūnija lēmums administratīvajā lietā Nr.A420370412 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)
35. Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 7.decembra lēmums administratīvajā lietā Nr.AA43-3665-10/19 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)
36. Administratīvās apgabaltiesas 2009. gada 30. marta spriedums lietā Nr.AA43-1845-09/18
37. Administratīvās apgabaltiesas 2008.gada 7.janvāra lēmums administratīvajā lietā Nr.AA43-1441-08/4 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)
38. Administratīvās apgabaltiesas 2007.gada 26.novembra lēmums lietā Nr.AA43-3267-07/7 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)
39. Administratīvās apgabaltiesas 2007.gada 16.novembra lēmums lietā Nr.AA43-3138-07/16 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)
40. Administratīvās apgabaltiesas 2007.gada 7.maija lēmums lietā Nr.AA43-2032-07/4 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)
41. Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 8.novembra spriedums administratīvajā lietā Nr.A420414011. Pieejams: http://www.tiesuprakse.lv/files/AL_2901_AT_SKA-0045-2013.pdf (aplūkots 2013.gada 19.martā)
42. Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 5.novembra lēmums lietā Nr.A420552212 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

43. Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 1.augusta spriedums administratīvajā lietā Nr.A420565811. Pieejams: http://www.tiesuprakse.lv/files/AL_0108_raj_A-02263-12_5.pdf (aplūkots 2013.gada 20.martā)
44. Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 23.februāra lēmums administratīvajā lietā Nr.A420804710 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)
45. Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 13.janvāra lēmums administratīvajā lietā Nr.A420804710 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)
46. Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 25.novembra lēmums administratīvajā lietā Nr.A420781210 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)
47. Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 6.augusta lēmums administratīvajā lietā Nr.A420645010 (nepublicēts, aplūkots *tis.ta.gov.lv*)

Juridiskās prakses materiāli

1. Pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļu piemērošana administratīvajā procesā tiesā. Tiesu prakses vispārinājums – Rīga, 2008 Pieejams: [http://www.at.gov.lv/files/docs/summaries/2006/Faktiska_riciba_visparinajums%20\(3\).doc](http://www.at.gov.lv/files/docs/summaries/2006/Faktiska_riciba_visparinajums%20(3).doc) (aplūkots 2013.gada 22.martā)
2. Eiropas Administratīvo tiesnešu asociācijas vides tiesību darba grupas semināra materiāli. Pieejami: [http://www.aeaj.org/IMG/pdf/AEAJ - Bucarest 3 May 2012 - The interim relief procedure in France - BE.pdf](http://www.aeaj.org/IMG/pdf/AEAJ_-_Bucarest_3_May_2012_-_The_interim_relief_procedure_in_France_-_BE.pdf) (aplūkoti 2013.gada 23.martā)
3. Augstākās tiesas biļetens Nr.3/2011.gada decembris Pieejams: http://www.at.gov.lv/files/dokumenti/at_biletens3_web.pdf . (Aplūkots 2013.gada 22.martā)
4. Epstein Y.*Access to justice: Remedies. Article 9.4 of the Aarhus Convention and the requirement for adequate and effective remedies, including injunctive relief.* Pieejams: http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/a.to.j/AnalyticalStudies/Remedies_ReportYE_100311.pdf (aplūkots 2013.gada 20.martā)
5. Schmitz T. *Non judicial control of administrative action in Germany.* Pieejams: http://lehrstuhl.jura.uni-goettingen.de/tschmitz/Downloads/Schmitz_Non-judicial-admin-control_contents.pdf (aplūkots 2013.gada 23.martā)
6. Citizens' Access to justice and judicial bodies in environmental matters. National particularities and influences of European Union Law. Questionnaire. Pieejams:

- <http://aca-europe.eu/seminars/Bruxelles2012/Estonia.pdf> (aplūkots 2013.gada 23.martā)
7. Citizens' Access to justice and judicial bodies in environmental matters. National particularities and influences of European Union Law. Questionnaire. Pieejams: <http://aca-europe.eu/seminars/Bruxelles2012/Lithuania.pdf> (aplūkots 2013.gada 23.martā)
8. Citizens' Access to justice and judicial bodies in environmental matters. National particularities and influences of European Union Law. Questionnaire. Pieejams: <http://aca-europe.eu/seminars/Bruxelles2012/Germany.pdf> (aplūkots 2013.gada 23.martā)
9. Veny L.M., De Munck E. *Effectiveness of administrative appeals within the framework of administrative justice in Belgium*. Pieejams: <http://www.rtsa.ro/en/files/TRAS-32E-2011-17Veny-Munck.pdf> (aplūkots 2013.gada 23.martā).
10. Ģenerālvokāta Damaso Ruisa-Harabo Kolomera [*Damaso Ruiz-Jarabo Colomer*] secinājumi lietā C-232/05, sniegti 2006.gada 18.maijā (Eiropas Kopienų komisija pret Francijas Republiku). Pieejami: http://curia.europa.eu/juris/document/document_print.jsf;jsessionid=9ea7d2dc30db62043d83097b4988a6b09501b4621949.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuKc3v0?doclang=L&text=&pageIndex=0&mode=DOC&docid=72537&occ=first&dir=&cid=113407 (aplūkoti 2013.gada 23.martā)
11. Eiropas Ministru Padomes rekomendācijas dalībvalstīm No.R(89)8 "Par pagaidu aizsardzību tiesā administratīvajās lietās". Pieejams: http://www.vvc.gov.lv/export/sites/default/docs/STA/Tulkojumi_no_anglju_val/Ieteikumi/Recommendation_No.Rx89x8_On_Provisional_Court_Protection_in_Administrative_Matters.doc (aplūkots 2013.gada 22.martā)

Maģistra darbs „Pagaidu tiesas aizsardzības līdzekļi administratīvajā procesā” izstrādāts Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā versija atbilst izdrukai.

Autore: Ginta Valtere

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: Mag.iur. Māris Ruķers